

NOTA, BETREFFENDE DEN TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN.

(Ingezonden bij brief van 20 September 1932.)

Ter begeleiding van de stukken betreffende de ontwerp-Rijksbegrooting heeft de ondergeteekende de eer de gebruikelijke Nota betreffende den toestand van 's Rijks financiën over te leggen met de daarbij behorende bijlagen.

Deze Nota behelst de opmerkingen en beschouwingen, tot welke 's Rijks financieele toestand den ondergeteekende, in verband met de ramingen voor het dienstjaar 1933, aanleiding geeft.

Wat de overgelegde bijlagen betreft zij opgemerkt, — zulks met verwijzing naar hetgeen daaromtrent ten vorigen jare is medegedeeld — dat thans de vroegere bijlagen D (Overzicht van de Staatsontvangsten) en E (Overzicht van de Staatsuitgaven) zijn vervallen. Voorts is de vroegere bijlage G (Staat der openstaande tekorten en der tot afboeking daarvan beschikbare bedragen) niet meer opgenomen, nu de daarin voorkomende gegevens sedert zijn verwerkt in de wet van 7 Maart 1932 (*Staatsblad* n°. 72), tot vaststelling van den algemeenen verzamelstaat, behorende bij de Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1932.

Vooraf moge nu de aandacht gevraagd worden voor de cijfers van de dienstjaren 1929, 1930, 1931 en het loopende jaar 1932, voor zoover deze bekend zijn.

De definitieve cijfers van het

dienstjaar 1929,

zooals deze zijn opgenomen in het ontwerp van wet tot goedkeuring van de Rijksrekening en rekeningen van de afzonderlijke fondsen en bedrijven betreffende gemeld dienstjaar (Zitting 1931—1932 — 305), zijn als volgt:

	TITEL A. Gewone dienst.	TITEL B. ¹⁾ Kapitaaldienst.	TOTAAL. ¹⁾
Ontvangsten	f 656 459 984,03	f 53 437 071,95 ⁵	f 709 897 055,98 ⁵
Uitgaven	598 252 079,21	112 229 742 53 ⁵	710 481 821,74 ⁵
Tekort	—	f 58 792 670,58	f 584 765,76
Overschot	f 58 207 904,82 ⁷⁾	—	—

¹⁾ Onder deze uitgaven zijn niet medegerekend de gelden, besteed tot aflossing, met gedeeltelijke conversie, van een 6 pct. leening ad 40 miljoen dollar, noch onder de middelen de gelden, verkregen uit de conversieleening, welke tot die aflossing gedeeltelijk in staat stelde.

²⁾ Gestort in het Reservefonds, ingesteld bij de wet van 19 December 1931 (*Staatsblad* n°. 529). Zie art. 2 dier wet.

De cijfers voorkomende in de ingevolge art. 86, 2de lid der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, n°. 259) samengestelde, en door de Algemeene Rekenkamer goedgekeurde algemeene rekening van het

dienstjaar 1930

zijn als volgt:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 608 387 093,50 ⁵
Middelen	636 330 079,92
Voordeelig saldo	<u>f 27 942 986,41⁵</u>

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f 112 225 642,12 ⁵
Middelen	68 669 325,58 ⁵
Nadeelig saldo	<u>f 43 556 316,54</u>

Het overschot op den *gewonen* dienst werd in de vorige Nota gesteld op f 22 739 470,79. Thans blijkt een overschot aanwezig van f 27 942 986,41⁵. Dit gunstig verschil is toe te schrijven aan eene wijziging zoowel in de cijfers der uitgaven, als in die der ontvangsten. Ten vorigen jare werd voor de uitgaven van den gewonen dienst een voorloopig totaalcijfer genoemd van f 610 154 819,74. Dit totaal is thans nader vastgesteld op f 608 387 093,50⁵, gevende eene vermindering van f 1 767 726,23⁵, voornamelijk toe te schrijven aan lagere totalen voor de hoofdstukken Waterstaat en Arbeid, Handel en Nijverheid.

De opbrengst der gewone middelen vertoont, in vergelijking met het bedrag, ten vorigen jare als voorloopige uitkomst vermeld, eene stijging van f 3 435 789,39. De gewone middelen werden ten vorigen jare opgenomen met een totaalcijfer van f 632 894 290,53, tegen thans f 636 330 079,92. Als voornaamste ontvangsten kunnen genoemd worden: de meerdere opbrengst van de Vermogensbelasting, en voorts hetgeen meer werd ontvangen wegens de gevangnissen en Rijkswerkinrichtingen, wegens rente van voorschotten ingevolge de Woningwet, wegens aandeel van Nederlandsch-Indië in de aflossing van gevestigde schuld, wegens ontvangsten van den dienst van het kadaster, wegens ontvangsten van de Defensie, van den Waterstaat en van de Rijkspostspaarbank en wegens teruggaaf van een deel der kosten van de landmacht in Curaçao.

Dienst 1931.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomst op:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 606 469 642,60
Middelen	556 887 992,70
Nadeelig saldo	<u>f 49 581 649,90</u>

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f 235 614 961,61
Middelen	139 107 521,61
Nadeelig saldo	<u>f 96 507 440,—</u>

Het voor het jaar 1931 op den gewonen dienst becijferd nadeelig saldo bedraagt, blijkens vorenstaand overzicht, f 49 581 649,90.

Blijkens de aanvankelijk toegestane begrotingen werd aan gewone uitgaven geraamd f 612 663 599 en aan gewone middelen f 603 447 281. Aanvankelijk werd dus een nadeelig saldo verwacht van f 9 216 318, te verminderen met f 3 miljoen „besparing”, en voor f 4 miljoen te dekken uit den verhoogden accijns op het gedistilleerd, vastgesteld bij de wet van 29 Januari 1931 (*Staatsblad* n°. 25). Hierna zou een ongedekt tekort van f 2 miljoen overblijven, waarvoor geen bijzondere maatregelen werden voorgesteld. Het thans becijferd nadeelig saldo geeft dus, in vergelijking met het *aanvankelijk* geraamde, een ongunstiger uitkomst van f 40 365 331,90.

Onderstaande staat geeft een overzicht van de thans in de begrooting vermelde cijfers:

1931. Titel A. <i>Gewone dienst.</i>	Aanvankelijk toegestaan.	Voorloopig resultaat.	Verschil en oorzaak.	
Uitgaven. . .	f 612 663 599,—	f 606 469 642,60	f 6 193 956,40	minder uitgegeven dan oorspronkelijk toegestaan.
Ontvangsten .	603 447 281,—	556 887 992,70	46 559 288,80	<i>lagere</i> opbrengst dan de raming.
Nadeelig saldo	f 9 216 318,—	f 49 581 649,90	f 40 365 331,90	<i>ongunstiger</i> uitkomst dan aanvankelijk verwacht.

Onder het bedrag van f 603 447 281, waarop de gewone middelen aanvankelijk waren geraamd, was begrepen eene som ad f 459 000 000 aan middelen, opgenomen in den maandelijkschen middelenstaat, benevens f 144 447 281 aan niet tot deze groep behorende ontvangsten.

De middelen, behorende tot eerstgenoemde groep, bleven f 32 939 167 *beneden* de raming. Meer werd verkregen uit de inkomstenbelasting f 185 933, uit den gedistilleerdaccijns f 835 584, en uit den tabaksaccijns f 134 496, doch bij de raming ten achter bleven: de grondbelasting met f 156 500, de personeele belasting met f 1 455 824, de dividend- en tantiëmebelasting met f 761 714, de invoerrechten met f 5 848 751, het statistiekrecht met f 1 175 421, de zoutaccijns met f 201 661, de geslachtaccijns met f 3 729 876, de wijnaccijns met f 291 033, de bieraccijns met f 1 970 011, de suikeraccijns met f 771 314, de belasting op gouden en zilveren werken met f 211 085, de zegelrechten met f 4 475 676, de registratierechten met f 12 042 184 en de successierechten met f 1 009 562.

Ook de middelen, behorende tot de tweede groep, bleven bij de raming ten achter en wel met eene som van f 13 620 121. Méér brachten o. a. op: Hoofdstuk III (Departement van Buitenlandsche Zaken) f 19 173, Hoofdstuk IV (Departement van Justitie) f 172 917, Hoofdstuk V (Departement van Binnenlandsche Zaken en Landbouw) f 356 011, Hoofdstuk X (Departement van Arbeid, Handel en Nijverheid) f 52 608 en Hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) f 747 843. Bij de raming ten achter bleven daarentegen: Hoofdstuk VI (Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen) met f 344 633, Hoofdstuk VIIA (Nationale Schuld) met f 413 907, Hoofdstuk VII B (Departement van Financiën) met f 10 157 301, Hoofdstuk VIII (Departement van Defensie) met f 2 396 963, en Hoofdstuk IX (Departement van Waterstaat) met f 1 658 173.

Zooals hierboven reeds tot uiting kwam, bleven de gewone uitgaven — naar de voorloopige gegevens, waarbij ook de, naar de onderstelling, nog te verrichten uitgaven in rekening zijn gebracht — beneden de oorspronkelijk toegestane bedragen met f 6 193 956,40.

Dit blijkt uit onderstaand overzicht:

	Overschrijding	Minder uitgegeven
Hoofdstuk I	—	f 18 593,70
„ II	—	94 712,81
„ III	—	148 411,69
„ IV	—	719 685,43
„ V	f 52 123,—	—
„ VI	—	889 112,52
„ VIIA	—	245 679,99
„ VIIB	76 136,04	—
„ VIII	—	1 525 646,—
„ IX	—	2 715 105,24
„ X	—	234 446,—
„ XI	299 896,—	—
„ XII.	—	30 718,06
	f 428 155,04	f 6 622 111,44
	—	428 155,04
Blijft minder uitgegeven .	—	f 6 193 956,40

Ten aanzien van deze afwijkingen zij er ook ditmaal op gewezen, dat als gevolg van de Comptabiliteitswet betalingen, welke onder de vroegere wetgeving ten laste van den dienst 1930 zouden zijn gekomen, uit het dienstjaar 1931 zijn gekweten.

Met toepassing van artikel 24 van evengenoemde wet is, bij de Koninklijke besluiten dd. 13 Juni 1931 (*Staatsblad* n°. 253), 27 Juli 1931 (*Staatsblad* n°. 350), 26 September 1931 (*Staatsblad* n°. 504), 7 October 1931 (*Staatsblad* n°. 413), 19 November 1931 (*Staatsblad* n°. 441), 30 November 1931 (*Staatsbladen* nos. 480 en 483), en 30 December 1931 (*Staatsblad* n°. 559), voor zooveel den *gewonen* dienst betreft, een bedrag van f 16 469 075 van den dienst 1930 naar het dienstjaar 1931 overgebracht. Is de gewone dienst 1931 derhalve door het overbrengen van die som aan te doene uitgaven ongunstig beïnvloed, daar staat tegenover, dat zich deze overboeking weder van 1931 naar 1932 zal herhalen. Het bedrag daarvan is thans uit den aard der zaak nog niet met juistheid bekend, doch naar uit de voorloopige gegevens blijkt, zal het voor den gewonen dienst ongeveer eene som van $\pm$ f 19 miljoen bedragen.

Overigens kan nog het volgende worden medegedeeld.

De in het overzicht voorkomende *overschrijdingen* zijn aan de volgende oorzaken toe te schrijven:

Hoofdstuk V voornamelijk wegens onderstand aan gemeenten die buiten staat zijn in alle of sommige kosten harer huishouding behoorlijk te voorzien, wegens verzending van dienststukken betreffende de gemeentebesturen en wegens aankoop van vast goed ter afronding en uitbreiding van het Staatsboschbezit. Daarentegen is minder uitgegeven voor de ruilverkaveling en voor verschillende uitgaven betreffende den landbouw.

Hoofdstuk VIIB in hoofdzaak wegens personeelsuitgaven der belastingen, vergoeding aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie wegens behandeling van postrekeningen van Rijkscomptabelen door den postchèque- en girodienst, en wegens uitkeering aan de stichting bedoeld in de wet van 26 Juni 1926 (*Staatsblad* n°. 210), houdende nadere bestemming van de bezittingen van het Koninklijk Nationaal Steuncomité. Daarentegen is minder uitgegeven voor materiele behoeften der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen en voor personeele- en materiele behoeften van de registratie, domeinen, enz.

Hoofdstuk XI voornamelijk wegens bijdrage aan de geldmiddelen van Suriname en wegens verrekening met het Departement

van Defensie van de uitgaven ten behoeve van het detachement mariniers te Curaçao.

De *minder* uitgegeven bedragen op de overige hoofdstukken vinden in het volgende eene toelichting:

Hoofdstuk I wegens vrijwilligen afstand door Hare Majesteit de Koningin-Weduwe, alsmede Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana van een deel van Haar inkomen, waartegenover meer is uitgegeven voor de restauratie van het Koninklijk paleis te Amsterdam.

Hoofdstuk II voornamelijk wegens minder uitgaven voor personeel, materiele behoeften, pensioenen en onvoorzien.

Hoofdstuk III in hoofdzaak wegens minder uitgaven voor personeel van gezantschappen en consulaten en wegens dienstuitgaven van laatstgenoemde categorie, waartegenover meer is uitgegeven voor reis- en detacheringskosten van gezantschappen en consulaten en wegens hulpverlening in het buitenland.

Hoofdstuk IV grootendeels wegens minder uitgaven voor materiele behoeften, voor personeel en uitrusting van de Rijksveldwacht, voor de marechaussee, voor personeel der gevangenen en Rijkswerkinrichtingen, voor kosten van verpleging der bevolking (verzorging van gevangenen en verpleegden), voor maatregelen in zake wijziging der strafexecutie, voor personeel en kosten van verpleging aan tuchtscholen en Rijksopvoedingsgestichten en voor de verplegingssubsidiën. Daarentegen is meer uitgegeven voor gerechtskosten in strafzaken, voor grondstoffen en verdere benodigdheden voor den gestichtsarbeid en voor kosten, voortvloeiende uit de toepassing van de artikelen 373m, 373n en 374 B. W.

Hoofdstuk VI voornamelijk wegens minder uitgaven voor de Rijksuniversiteiten te Leiden en te Utrecht, materiele behoeften voor de Technische Hoogeschool, personeel en materiele behoeften der Rijks H.B.S., subsidiën en overige uitgaven ten behoeve van bijzondere H.B.S. en lycea, industrie- en huishoudscholen voor meisjes, en ambachtsscholen. Daarentegen is meer uitgegeven voor voorschotten op subsidiën ten behoeve van bijzondere gymnasia, H.B.S. en lycea, voor bij voorschot te betalen vergoeding aan gemeenten en aan besturen van bijzondere lagere scholen ten gevolge van de artikelen 56 en 97 der L.O.-wet, en voor vergoeding aan gemeenten wegens te weinig genoten over vorige jaren.

Hoofdstuk VIIA in hoofdzaak wegens minder uitgaven voor rente en kosten van schatkistpapier, wegens rente over in 's Rijks kas aanwezige gelden van Staatsbedrijven en van door derden bij 's Rijks schatkist belegde gelden, waartegenover meer is uitgegeven aan rente van gevestigde schuld en van reserverekeningen van Staatsbedrijven.

Hoofdstuk VIII voornamelijk wegens minder uitgaven voor kosten van aanbouw, aanschaffing, uitrusting, onderhoud en herstelling (zeemacht), paarden, honden, postduiven, studiën, onderwijs en oefeningen, non-activiteitsjaarwedden en wachtgelden (Landmacht), wegens subsidiën en gratificatiën en voor het loodswezen. Daartegenover is meer uitgegeven voor bewapening en voor bezoldiging van personeel (Zeemacht), voor militaire gebouwen, terreinen en materieel der genie en voor kosten van de luchtvaartafdeeling (Landmacht), en voor pensioenuitgaven.

Hoofdstuk IX in hoofdzaak wegens minder uitgaven voor havens en havenwerken, voor kanalen, vaarten, sluiswerken en bruggen, voor algemeene zaken en overige uitgaven betreffende den Waterstaat, voor de luchtvaart en voor tramwegen en veerdiensten. Daarentegen is meer uitgegeven voor materiele be-

hoeften, voor rivieren en rivierwerken en voor het Staats-visschershavenbedrijf.

Hoofdstuk X voornamelijk wegens minder uitgaven voor personeel van de arbeids- en havenarbeidsinspectie, voor personeel en materieele behoeften van den dienst der werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling, voor personeel van den Octrooi-raad en voor verdere uitgaven in zake de Volksgezondheid, waar-tegenover meer is uitgegeven voor bijdragen en overige uitgaven wegens keuring van voor invoer bestemd vleesch.

Hoofdstuk XII wegens het niet ten volle besteden van het voor onvoorziene uitgaven toegestaan bedrag.

Gelijk gebruikelijk is, moge thans wederom volgen een, ge-deeltelijk samengevat, overzicht van de laatste 20 jaar, met splitsing van uitgaven en ontvangsten in gewone en buiten-gewone (vanaf het dienstjaar 1929 in Titel A (Gewone dienst) en Titel B (Kapitaaldienst). Uit den aard der zaak is de afloop van de diensten 1914 tot en met 1924 in dit overzicht opgenomen met de cijfers, gelijk die zijn na uitschakeling van de crisis-ontvangsten en uitgaven.

Dienstjaren.	Voor. of na-deelige saldi van den <i>gewonen</i> dienst.	Voor. of na-deelige saldi van den <i>buiten-gewonen</i> dienst.	Voor. of na-deelige saldi van den <i>geheelen</i> dienst.
1912 t/m 1921.	+ f 32 378 009,29 ⁵	— f740 366 687,52	— f707 988 678,22 ⁵
1922	— 33 839 066,44	— 173 570 729,11 ⁵	— 206 909 795,55 ⁵
1923	— 14 182 083,93	— 78 186 161,21	— 92 368 245,14
1924	+ 2 674 020,25 ⁵	— 59 285 120,90	— 56 611 100,64 ⁵
1925	+ 44 280 128,08 ⁵	— 31 455 234,58	+ 12 824 893,50 ⁵
1926	+ 66 374 409,62	— 26 064 646,68	+ 40 309 762,94
1927	+ 75 259 938,22 ⁵	— 10 336 656,24 ⁵	+ 64 923 281,98
1928	+ 57 196 298,36	— 39 619 766,76 ¹⁾	+ 17 576 531,60 ¹⁾
	Titel A.	Titel B.	
	Gewone dienst.	Kapitaaldienst.	
1929	+ f 58 207 904,82 ³⁾	— f 58 792 670,58 ²⁾	— 584 765,76 ²⁾
1930	+ 27 942 986,41 ^{5 3)}	— 43 556 316,54	— 15 613 330,12 ⁵
1931	— 49 581 649,90	— 96 507 440,—	— 146 089 089,90

Wat het loopende	
dienstjaar 1932	
betreft, zij aangeteekend, dat de begrooting, zooals zij oorspronkelijk bij de wet is vastgesteld, het volgende beeld vertoonde:	
Titel A. Gewone dienst.	
<i>Uitgaven.</i>	
Totalen der titels A van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven	f 588 072 941
<i>Middelen.</i>	
Totaal van den ramingstaat (titel A)	544 268 092
Nadeelig saldo	f 43 804 849

1) In deze saldi zijn onder de uitgaven niet medegerekend de gelden, besteed tot aflossing, met gedeeltelijke conversie, van een tweetal 6 pct. leeningen, noch onder de ontvangsten de N.U.M.-uitkeering, welke tot die aflossing gedeeltelijk in staat stelde.

2) Onder deze saldi zijn onder de uitgaven niet medegerekend de gelden, besteed tot aflossing, met gedeeltelijke conversie, van een 6 pct. leening ad 40 millioen dollar, noch onder de middelen de gelden, verkregen uit de conversieleening, welke tot die aflossing gedeeltelijk in staat stelde.

3) Bestemd voor het Rerservefonds, ingesteld bij de wet van 19 December 1931 (*Staatsblad* n°. 529).

Titel B. Kapitaaldienst.	
<i>Uitgaven.</i>	
Totalen der titels B van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven	f 412 497 967
<i>Middelen.</i>	
Totaal van den ramingstaat (titel B)	275 658 415
Nadeelig saldo	f 136 839 552

Hierbij zij opgemerkt, dat onder de uitgaven van Hoofdstuk V een post is opgenomen welke nader naar den Crisisdienst zal worden overgebracht (art. 145ter Uitkeeringen ten behoeve van de teelt en de verwerking van het vlas over den oogst 1932, f 960 000), waarmede het nadeelig saldo van den gewonen dienst derhalve moet worden verminderd en dit wordt teruggebracht tot f 42 844 849.

Dit nadeelig saldo is te verhoogen met f 20 millioen, waarmede de raming der middelen moet worden verminderd. (Zie § 5 der Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal omtrent Hoofdstuk I der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1932.) Hierdoor stijgt het geraamde tekort tot rond f 63 millioen.

Ter dekking daarvan zijn de volgende maatregelen getroffen:

1. Tijdelijke korting op de bezoldiging van de burgerlijke en militaire Rijksambtenaren (Koninklijk besluit van 29 December 1931, <i>Staatsblad</i> 556) ...	rond f	7	millioen
2. Tijdelijke heffing van een bijzonder invoerrecht op benzine (Wet van 19 December 1931, <i>Staatsblad</i> 527)	„	15,5	„
3. Verhooging van het tarief van invoerrechten (Wet van 19 December 1931, <i>Staatsblad</i> 530)	„	11	„
4. Tijdelijke korting op de uitkeeringen aan provinciën en gemeenten (Wet van 18 Maart 1932, <i>Staatsblad</i> 104)...	„	2	„
			f 35,5 millioen

terwijl aan de middelen van den gewonen dienst der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1932 uit het reservefonds, ingesteld bij de wet van 19 December 1931 (*Staatsblad* 529) toegevoegd wordt een bedrag van

18 „

Te zamen f 53,5 millioen

Van het geraamde tekort resteert dan nog een som van $\pm$ 10 millioen, te dekken door in den loop van het dienstjaar nader aan te brengen besparingen.

Voor zooveel den gewonen dienst (titel A) betreft, hebben sedert de vaststelling van deze begrooting tot dusverre nog geen noemenswaardige wijzigingen plaats gevonden. Niettemin zijn deze stellig te verwachten, o. m. als gevolg van de onderstaande oorzaken:

1°. noodzakelijke aanvulling van Hoofdstuk VIIA (Nationale Schuld) wegens bij de raming niet voorziene consolidatie van f 200 millioen; latere conversie en tot een hooger rentetype dan aanvankelijk was geraamd;

2°. aanvulling van Hoofdstuk VIIB voor zooveel betreft den post voor dekking van het tekort in het gemeentefonds als gevolg van den teruggang van de opbrengst der gemeentefondsbelasting;

3°. verhooging van den op Hoofdstuk IX voorkomenden post wegens dekking van het tekort op de spoorwegen en de storting van de annuïteit van het spoorwegpensioenfonds.

Wordt hierbij gevoegd het niet ontvangen van de in de Middelenraming opgenomen winstuitkeering van de Nederlandsche Bank en houdt men rekening met de omstandigheid, dat de opbrengst der middelen naar verwacht moet worden een belangrijk bedrag bij de raming zal ten achter blijven, dan blijkt, dat op den dienst 1932, voor zooveel den gewonen dienst betreft, op een aanzienlijk tekort valt te rekenen.

Thans kan worden overgegaan tot eene bespreking van de cijfers van

het dienstjaar 1933.

Ten einde een duidelijk overzicht te geven van de raming der uitgaven en der middelen voor genoemd dienstjaar in vergelijking met de bedragen, welke aanvankelijk voor 1932 zijn toegestaan en geraamd, moge worden verwezen naar de bijlagen A en B dezer Nota.

Titel A. Gewone dienst.

De begrooting voor den gewonen dienst wijst aan:

in uitgaven	f 572 857 368
in inkomsten	518 223 483

zoodat een nadeelig saldo is geraamd van f 54 633 885

Uitgaven.

Omtrent de wijzigingen in de ramingen van ieder Hoofdstuk afzonderlijk moge thans nog het navolgende worden medegedeeld.

Hoofdstuk II is f 52 434 *lager* geraamd.

Minder is uitgetrokken voor de Staten-Generaal f 20 092. Voor de Eerste Kamer is minder geraamd f 3548, voor de Tweede Kamer f 15 538 en voor de overige uitgaven f 1006. Voor den Raad van State is f 10 013 minder noodig; voor de Algemeene Rekenkamer f 17 756; voor de Kanselarij der Nederlandsche orden f 615; voor het Kabinet der Koningin f 2954, terwijl voor de overige uitgaven f 1004 minder wordt aangevraagd.

Hoofdstuk III is f 336 581 *lager* geraamd, welke verlaging over de onderstaande afdeelingen is verdeeld:

Afdeeling I (Departement) f 29 113; Afdeeling II (Buitenlandsche zendingen en consulaten) f 276 170, waarvan voor Gezantschappen f 142 398 en voor Consulaten f 133 772; Afdeeling III (Bevordering van belangen van Nederland en Nederlanders in het Buitenland) f 24 043; Afdeeling IV (Algemeene internationale samenwerking) f 1755, en Afdeeling VI (Overige uitgaven) f 5500.

Voor *Hoofdstuk IV* wordt f 1 946 439 *minder* aangevraagd.

Lager zijn geraamd: Afdeeling I (Departement) f 55 068; Afdeeling II (Burgerlijke rechtspraak) f 658 739, verdeeld als volgt: Hooge Raad minder f 14 007, Gerechtshoven minder f 78 539, Arrondissements-Rechtbanken minder f 287 137, Kantongerechten minder f 277 156 en overige uitgaven minder f 1900; Afdeeling III (Militaire rechtspraak) f 6483; Afdeeling IV (Centrale Raad van Beroep en Raden van Beroep [O]) f 13 481; Afdeeling V (Raden van Beroep [D. B.]) f 28 449; Afdeeling VI (Zaken van algemeen justitieel aard) f 1550; Afdeeling VII (Politie) f 202 570, waaronder f 133 762 voor de onderafdeeling Rijksveldwacht en f 55 826 voor de onderafdeeling Marechaussee en Militaire Politie (Binnenland); Afdeeling VIII (Gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen) f 588 046, waaronder f 333 214 voor den Algemeenen Gestichtsdienst, f 115 417 voor verzorging van gevangenen en verpleegden, en f 107 250 voor Arbeid in cellen en werkplaatsen; Afdeeling IX (Rijkstucht- en opvoedingswezen) f 451 663, waarvan f 130 600 voor Rechtstreeksche Regeeringszorg en f 321 063 voor Subsidiën aan particuliere instellingen; Afdeeling XI (Reclasseering) f 22 910; Afdeeling XII (Hooge Raad van Adel) f 217; Afdeeling XIV

(Uitvoering der wet op het Levensverzekeringsbedrijf) f 7416, en Afdeeling XVI (Overige uitgaven) f 2703.

Daarentegen is *meer* uitgetrokken: f 79 629 voor Afdeeling X (Uitvoering der Psychopathenwetten); f 227 voor Afdeeling XIII (Georganiseerd Overleg en Centraal bureau voor Ambtenarenzaken), en f 13 000 voor Afdeeling XV (Pensioens-uitgaven).

Hoofdstuk V is f 1 986 228 *lager* geraamd.

Minder is uitgetrokken: voor Afdeeling I (Departement) f 11 894; voor Afdeeling III (Bevolking) f 340 860, voornamelijk wegens minder benodigd wegens kosten der elfde Algemeene Volkstelling; voor Afdeeling IV (Krankzinnigenwezen) f 63 822; voor Afdeeling V (Armwezen) f 56 279; voor Afdeeling VII (*Nederlandsche Staatscourant, Handelingen der Staten-Generaal en Staatsblad*) f 74 613; voor Afdeeling IX (Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling) f 140 975; voor Afdeeling X (Volksgezondheid) f 1 404 237; voor Afdeeling XI (Pensioensuitgaven) f 7000, en voor Afdeeling XII (Overige uitgaven) f 5250.

Daarentegen is *meer* geraamd: voor Afdeeling II (Binnenlandsch Bestuur) f 56 793. Op deze afdeeling staan tegenover lagere ramingen van f 127 500 voor huisvesting der provinciale besturen en van f 152 046 voor uitkeering aan de provinciën ingevolge de wet van 17 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 210), o.a. hogere ramingen voor onderstand aan provinciën (Drenthe) van f 200 000, terwijl voor onderstand aan Gemeenten, die buiten staat zijn in alle of sommige kosten harer huishouding behoorlijk te voorzien, f 175 000 *méer* is uitgetrokken. Verder is voor Afdeeling VI (Werkverschaffing en Steunverleening) f 61 909 *méer* geraamd.

Voor *Hoofdstuk VI* wordt f 5 836 544 *minder* uitgetrokken.

Afdeeling I (Departement) is f 31 204 *lager* geraamd. Voor afdeeling II (Hooger Onderwijs) wordt f 1 304 755 *minder* aangevraagd en wel o. a. f 602 777 voor de Rijksuniversiteit te Leiden, f 341 604 voor de Rijksuniversiteit te Utrecht en f 399 203 voor de Technische Hoogeschool, tegenover eene *hogere* raming voor de Rijksuniversiteit te Groningen van f 57 563; Afdeeling III (Vorbereidend hooger en middelbaar onderwijs) is f 42 502 *hooger* uitgetrokken. Voor gymasia wordt f 28 403 *méer* en voor hogere burgerscholen en lycea f 244 459 *meer*, daartegenover voor handelsscholen f 195 550 *minder* geraamd. Afdeeling IV (Nijverheidsonderwijs) toont eene *verlaging* met f 1 179 819. Op deze afdeeling is *minder* aangevraagd o.a. voor: Rijksnijverheidsscholen f 17 482; Teekenen Kunstnijverheidsonderwijs f 43 400; Middelbaar technisch en textielonderwijs f 118 250; Zeevaart-, visscherij- en schippersvakonderwijs f 140 519; Industrie-, huishoud- en landbouwhuishoudonderwijs f 340 621; Ambachtsonderwijs f 480 098 en voor het Leerlingwezen f 22 000.

Voor afdeeling V (Lager onderwijs) wordt f 2 919 627 *minder* aangevraagd. *Lager* zijn geraamd de kosten van het openbaar gewoon en uitgebreid lager onderwijs f 1 536 721 en van het bijzonder gewoon en uitgebreid lager onderwijs f 1 003 397, opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen f 298 884, en de kosten van den Algemeenen dienst f 87 175; voor het buitengewoon lager onderwijs wordt f 53 132 *méer* geraamd.

Afdeeling VII (Kunsten en wetenschappen) is f 443 580 *lager* uitgetrokken, o.a. wegens *mindere* raming voor het Archiefwezen f 65 862; Monumentenzorg f 143 311; Bibliotheekwezen f 63 809 en het Museumwezen f 89 984, terwijl voorts voor Rijksinstellingen van kunst- en wetenschap f 31 049, voor Muziek f 22 050 en voor Overige uitgaven betreffende kunsten en wetenschappen f 27 515 *minder* wordt aangevraagd.

Hoofdstuk VIIA is f 10 683 811 *hooger* geraamd.

Voor rente van gevestigde schuld is f 9 485 886 *meer* nodig, terwijl voor amortisatie en aflossing f 4 497 025 *meer* is uitgetrokken, een en ander als gevolg van de toeneming der gevestigde schuld, doordat naast de conversie der f 300 000 000

6 pct. leeningen 1922 A en B een bedrag van f 200 miljoen schuld is geconsolideerd, waarvan rente en aflossing thans voor de eerste maal worden aangevraagd.

De overige uitgaven betreffende de gevestigde schuld zijn, aangezien voor 1933 geen kosten van conversie of consolidatie zijn voorzien, f 645 000 *lager* geraamd.

Wegens Kasvoorzieningen is o.m. in verband met de lage rentestand f 2 624 100 *minder* uitgetrokken.

Ingevolge het bepaalde in art. 6, 2de lid, der Comptabiliteitswet moet het bedrag wegens rente en aflossing voor na de invoering dezer wet aangegane geldleeningen over de betrokken hoofdstukken der begroting worden verdeeld. Ten einde het vergelijkend overzicht niet te bemoeilijken, zal deze verdeling bij Nota van Wijziging worden voorgedragen.

De *lagere* raming van *Hoofdstuk VII B* met f 1 631 395 is in de eerste plaats het gevolg van de verlaging van afdeling IX (Pensioensuitgaven, voor zoover niet opgenomen in de vorige afdelingen) met f 3 100 000, met welk bedrag de annuïteit, ingevolge artikel 168a der Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240) aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds verschuldigd, wordt verminderd, en met welk bedrag artikel 86 van Hoofdstuk VII B *lager* is geraamd.

Van de overige afdelingen zijn eveneens *lager* geraamd: Afdeling I (Departement) f 73 069; Afdeling II (Grootboeken der Nationale Schuld en Agentschap van het Ministerie van Financiën te Amsterdam) f 4757; Afdeling IV (Rijksinkoopbureau) f 14 516; Afdeling V (Dienst der belastingen) f 199 060; Afdeling VII (Rijksgebouwendienst) f 404 617, en Afdeling X (Garanties door het Rijk verleend) f 1500.

Meer wordt aangevraagd o.a. voor Afdeling III (Muntwezen) f 16 684; voor Afdeling VI (Dienst der Domeinen) f 31 583; voor Afdeling VIII (Eerediensten) f 2676, en voor Afdeling XI (Overige uitgaven) f 2 115 181, in hoofdzaak het gevolg van eene verhooging van artikel 94: Uitkeering bedoeld in artikel 8 der wet van 15 Juli 1929 (*Staatsblad* n°. 388) aan het gemeentefonds, voor zooveel komende ten laste van de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1933, met f 2 258 437.

Hoofdstuk VIII is in totaal f 7 519 164 *lager* geraamd.

Onderdeel A (Departement) is f 67 442, Onderdeel B (Militaire uitgaven) f 7 057 757 en Onderdeel C (Niet-militaire uitgaven) f 393 965 *lager* uitgetrokken.

Wat de Militaire uitgaven betreft is *meer* geraamd voor: Afdeling VIII (Nonactiviteitsjaarwedden en wachtgeld van militairen der landmacht; lijfrenten) f 872 507, Afdeling XI (Subsidiën, gratificatiën en dergelijke uitgaven) f 219 020 en Afdeling XII (Overige militaire uitgaven) f 49 886. Daarentegen is *minder* uitgetrokken: f 4 226 817 voor Afdeling II (Materieel der Zeemacht en der Rijkswerven, maritieme etablissementen en inrichtingen); f 1 017 731 voor Afdeling III (Materieel der landmacht); f 2 092 156 voor Afdeling IV (Personeel); f 340 103 voor Afdeling V (Subsidiën, onderwijs en oefeningen); f 513 383 voor Afdeling VI (Korpsen en inrichtingen van de landmacht, waarvan de kosten afzonderlijk worden geraamd), en f 8980 voor Afdeling VII (Pensioenuitgaven).

Onder de niet-militaire uitgaven is *minder* geraamd: voor Afdeling XIII (Loodswezen, betonning, bebakening, verlichting, zeemerken, kustwacht en stormwaarschuwingdienst) f 373 017; voor Afdeling XIV (Hydrographie) f 18 948, en voor Afdeling XVI (Overige niet-militaire uitgaven) f 2000.

Hoofdstuk IX vertoont eene *hoogere* raming met f 10 187 361.

Als voornaamste oorzaak van deze stijging treedt naar voren de verhoogde raming van Afdeling V (Spoor- en tramwegen) met f 18 479 507, op welke afdeling de post „Dekking van het verlies op de exploitatie van de Nederlandsche spoorwegen met inbegrip van het gegarandeerd dividend (art. 8 der overeenkomsten 1920 S.S./H.S.), alsmede betaling ingevolge art. 9

der overeenkomsten 1928 S.S./H.S. en vervolgens ten behoeve van extra afschrijvingen en tot dekking van tekort in het spoorwegpensioenfonds'' eene verhooging met f 20 112 000 heeft ondergaan. Het voor 1933 uitgetrokken bedrag van f 26 110 000 is samengesteld uit: exploitatie-verlies f 15 380 000, bijbetaling pensioenfonds f 8 810 000, te betalen gegarandeerd dividend f 1 620 000 en militair vervoer f 300 000. Op deze afdeeling is overigens *minder* geraamd: voor Toezicht op de Spoor- en Tramwegen f 15 961, voor Tramwegen en veerdiensten f 278 157 en voor overige uitgaven f 25 975.

Hoogere ramingen vertoonen voorts: Afdeeling X (Staatsvisschershavenbedrijf) met f 66 382 en Afdeeling XII (Zuiderzeefonds) met f 64 100, waarop wegens hoogere uitgaven voor de uitvoering van de Zuiderzeesteunwet f 484 100 méér wordt aangevraagd, terwijl wegens uitkeering aan het Zuiderzeefonds tot aanzuivering van de uitgaven van de werken f 420 000 minder wordt geraamd.

Minder is uitgetrokken voor: Afdeeling I (Departement) f 39 534; Afdeeling II (Waterstaat) f 8 031 781, op welke afdeeling tegenover hoogere ramingen voor Veren en schipbruggen met f 81 100 en voor Algemeene zaken en overige uitgaven met f 211 460, *lagere* ramingen staan van: f 589 366 voor Algemeen beheer, f 157 880 voor Rivieren en rivierwerken, f 580 350 voor de Kustverdediging, f 857 250 voor Havens en havenwerken, f 3 820 650 voor Kanalen, vaarten, sluiswerken en bruggen, en f 2 319 345 voor de Wegen. Voorts is *minder* geraamd: voor Afdeeling III (Geologische dienst) f 10 455; voor Afdeeling IV (Luchtvaart) f 143 367; voor Afdeeling VI (Scheepvaart) f 94 854; voor Afdeeling VII (Toezicht op het vervoer van ontplofbare stoffen) f 4535; voor Afdeeling VIII (Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut) f 30 931; voor Afdeeling IX (Mijnwezen) f 19 349; voor Afdeeling XIII (Pensioensuitgaven) f 500; voor Afdeeling XIV (Overige uitgaven) f 8500; en voor Afdeeling XV (Rijkspostspaarbank) f 38 822.

Hoofdstuk X is f 13 583 931 lager geraamd.

Deze vermindering is in hoofdzaak het gevolg van eene verlaagde raming met f 14 572 218 van Afdeeling III (Arbeidsverzekering). Op deze afdeeling is minder uitgetrokken voor de Invaliditeitswet f 7 920 000 in hoofdzaak wegens mindere bijdrage aan het Invaliditeitsfonds, en voor de Ouderdomswet f 6 308 800 voornamelijk wegens lagere bijdrage aan het Ouderdomsfonds. Verder zijn voor Raden van Arbeid en Verzekeringsraad geen gelden meer uitgetrokken.

Wat de overige afdeelingen betreft is *minder* uitgetrokken f 44 300 voor Afdeeling I (Departement); f 170 312 voor Afdeeling II (Arbeid); f 1 784 135 voor Afdeeling V (Landbouw), waaronder f 371 586 minder voor Landbouwonderwijs, f 50 851 voor Akkerbouw, tuinbouw, veeteelt, pluimveeteelt, bijenteelt, f 48 882 minder voor Ontwatering, f 51 500 minder voor de Ruilverkavelingswet, f 121 050 minder voor Boschbouw, f 213 806 minder voor den Veeartsenijkundigen dienst, en f 886 190 minder voor Overige uitgaven; en f 72 119 voor Afdeeling VI (Visscherijen).

Hiertegenover staat, dat voor Afdeeling IV (Handel en Nijverheid) f 59 153 *meer* is uitgetrokken.

Voor *Hoofdstuk XI* is f 194 029 *minder* uitgetrokken.

Lager zijn geraamd: Afdeeling I (Departement) f 96 071; en Afdeeling II (Suriname) f 132 713 hoofdzakelijk wegens bezuiniging op de militaire uitgaven.

Daarentegen is meer geraamd: voor Afdeeling III (Curaçao) f 35 755, welke verhooging is toe te schrijven aan de omstandigheid, dat voor 1932 voor de kosten van het detachement mariniers met verschillende uitgaven geen rekening is gehouden.

MIDDELEN.

Ook thans zijn, wat de niet-kohierbelastingen aangaat, de middelen geraamd naar de opbrengst over het voorafgaande jaar, vermeerderd of verminderd met het — tot een jaarbedrag her-

leid — accres of decres van elk middel over de eerste helft van het loopende jaar.

Voor enkele middelen moest op den bovenstaanden regel een uitzondering worden gemaakt. Voor de dividend- en tantième-belasting en de successierechten zou, evenals het vorige jaar, toepassing daarvan tot een raming hebben geleid, welke naar de verwachtingen, die voor het volgend jaar gekoesterd kunnen worden, tastbaar te hoog zou geweest zijn. Voor de invoerrechten moet naast het berekend decres van zes maanden rekening worden gehouden met de geraamde opbrengst der benzinebelasting.

Bij de kohierbelastingen is, zooals gewoonlijk, rekening gehouden met wat de kohieren en andere gegevens leeren. De inkomstenbelasting is dientengevolge f 25 miljoen en de vermogensbelasting f 4 miljoen lager geraamd dan voor het loopende jaar.

Voor de toelichting der afzonderlijke middelen zij overigens verwezen naar de Memorie van Toelichting van de Middelenwet.

Titel B. Kapitaaldienst.

De Kapitaaldienst wijst voor 1933 een totaal in uitgaven aan van f 69 875 230
en in ontvangst van 22 608 093

zoodat het nadeelig saldo bedraagt f 46 772 137

Voor 1932 is geraamd:

Uitgaven f 412 497 967
Ontvangsten 275 658 415

Nadeelig saldo 1932 f 136 839 552

Ter toelichting van de voornaamste verschillen zij het volgende aangeteekend:

Op Hoofdstuk VIIA is, in tegenstelling met het voorgaande jaar, geen bedrag uitgetrokken voor versterkte aflossing van Gevestigde Schuld, omdat geen conversie of aflossing in het voornemen ligt. Dit geeft, in vergelijking met 1932, een mindere uitgave van f 299 472 000.

Op Hoofdstuk VII B is o. m. minder geraamd:

voor aankoop van Staatsschuld voor het Nederlandsch Muntfonds f 7 000 000 en voor kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds ruim f 4 500 000.

Op Hoofdstuk IX is minder uitgetrokken:

voor spoorwegen f 4 272 000, voor uitkeering van kapitaal aan de Staatsmijnen f 2 800 000, voor kapitaalverstrekking aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie f 8 126 000 en voor uitkeering aan het Zuiderzeefonds voor den afsluitdijk f 14 755 000.

Wat de *middelen* van den Kapitaaldienst betreft, valt te vermelden:

Op Hoofdstuk VIIA f 14 700 000 *minder* aan extra-aflossing van voorschotten ingevolge artikel 56 der Woningwet en f 240 000 000 minder aan opbrengst van geldleeningen op grond van dezelfde omstandigheid als hiervoren bij Hoofdstuk VIIA der uitgaven werd vermeld.

Rijksfondsen en bedrijven.

Ingevolge het bepaalde in artikel 87 der Comptabiliteitswet en artikel 11 der Bedrijvenwet worden bij de Rijksbegrooting gelijktijdig ingediend de begrootingen der afzonderlijke fondsen en der Staatsbedrijven, te weten van:

- A. het fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907 (*Staatsblad* n°. 222);
- B. het Leeningfonds 1914;
- C. het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds;
- D. de voltooiing van het Vestingstelsel;
- E. het Wegenfonds;

- F. het Zuiderzeefonds;
- G. het Gemeentefonds;
- H. het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij;
- I. het Staatsmuntbedrijf;
- K. het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen;
- L. het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie;
- M. het Staatsvischershavenbedrijf te IJmuiden;
- N. de Staatsmijnen in Limburg.

De resultaten dezer begrotingen, voor zoover leidende tot uitgaven ten laste of inkomsten ten bate van de Rijksbegrooting, zijn eenerzijds opgenomen in de hoofdstukken der Rijksbegrooting van uitgaven, en zijn anderzijds verwerkt in de middelen.

Voor nadere bijzonderheden zij verwezen naar de Memoriën van Toelichting, behorende bij vorengenoemde begrotingen.

Ten slotte is bij de begroting gevoegd een wetsontwerp tot vaststelling van den Algemeenen Verzamelstaat, bedoeld bij artikel 11, 5de lid, sub *b*, der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, n°. 259).

Zooals uit bijlage A blijkt, geeft de gewone dienst een tekort van f 54 633 885, en sluit de kapitaaldienst met een tekort ad f 46 772 137, gevende voor den geheelen dienst een nadeelig saldo ad f 101 403 022.

Algemeene toelichting.

Gelijk uit het hierna volgende zal blijken, bevat het zooeven genoemde cijfer van f 54,6 miljoen noch het tekort dat aanvankelijk op de begroting voor 1933 moest worden geraamd, noch het tekort dat daarop ten slotte geraamd zal worden. Het eerstgenoemde tekort is f 147,6 miljoen. Het laatstgenoemde is f 22 miljoen. Het cijfer van f 54,6 miljoen is slechts een station op den weg der dekking en heeft niet meer dan toevallige betekenis. Het dankt zijn ontstaan aan het feit, dat een deel der overbruggingsmaatregelen reeds in de begrotingscijfers — uitgaven en inkomsten — kon worden uitgedrukt en dat ten aanzien van een ander deel om technische redenen voorshands met een aankondiging moest worden volstaan.

Voor een juist inzicht moge nu eerst in het kort worden medegedeeld, waaruit het tekort van f 147,6 miljoen is samengesteld.

Het betreft hier vier factoren:

1°. *Het tekort van f 10,3 miljoen*, dat reeds op de begroting voor 1932 geraamd werd en dus, bij *gelijkblijvende* uitgaven en inkomsten, ook op de begroting voor 1933 drukt. De gevoteerde uitgaven voor 1932 bedroegen namelijk f 588 miljoen; de toegestane middelen (volgens de raming in den toelichtenden staat van de middelenwet) f 544,2 miljoen. Een nadeelig saldo dus van f 43,8 miljoen. Ter dekking hiervan werden bij de wet van 19 December 1931, *Staatsblad* n°. 529, aan het budget van 1932 ten goede geschreven f 18 miljoen uit het reservefonds. Voorts werd een korting op de salarissen ingevoerd ten bedrage van rond f 7 miljoen en werd door het dusgenoemde „Kortingswetje” een geraamde bate voor 's Rijks schatkist verkregen van f 2 miljoen. Eindelijk werden door een verhooging van het tarief van invoerrechten en de invoering van een benzinebelasting de middelen versterkt met f 26.5 miljoen, waartegenover eene tijdens de schriftelijke begrotingsdiscussie aangebrachte verlaging van de raming der overige middelen stond van f 20 miljoen, met een netto-bate alzoo van f 6.5 miljoen. Het geraamde tekort van f 43,8 miljoen werd derhalve verminderd met f 18 + f 7 + f 2 + f 6.5 = f 33.5 miljoen, zoodat overbleef een tekort van f 10,3 miljoen. ¹⁾

¹⁾ Het *feitelijke* tekort over 1932 zal waarschijnlijk hooger zijn dan f 10,3 miljoen, doch dit surplus is begrepen in de hieronder volgende nummers 2°. en 3°. Het vindt immers zijn oorzaak in de stijging der uitgaven voor den leeningdienst, het gemeentefonds en het spoorwegtekort, en in een achterblijven van de opbrengst der middelen bij de raming, al welke factoren van invloed zijn geweest op de nieuwe raming van uitgaven en inkomsten voor het jaar 1933.

2°. *De stijging der geraamde uitgaven* van 1932 op 1933 voor den leeningdienst (hoofdstuk VIIA), de uitkeering aan het gemeentefonds (VIIB) en het spoorwegtekort (IX) met respectievelijk f 10.6, f 20.2 en f 20.1 miljoen, te zamen f 50.9 miljoen. De stijging van de uitgaven voor den leeningdienst vloeit onder meer voort uit de kassiersdiensten, welke het Rijk thans in ruime mate, met name voor Indië en de gemeenten, verricht en welke voorzichtigheidshalve tot consolidatie van een vrij aanzienlijk deel der vlottende schuld hebben genoopt. Tegenover deze stijging van uitgaven staat dan ook een aanmerkelijke stijging van de middelen van hetzelfde hoofdstuk, wegens rentebetaling aan het Rijk. Indien deze laatste stijging er *niet* was, zou de hieronder sub 3°. vermelde factor — daling der middelen — een nóg groter omvang aannemen.

Overigens moge er op worden gewezen, dat onder de genoemde f 50.9 miljoen *niet* is vermeld het bedrag, dat als „normaal accres” der uitgaven ingevolge den bevolkingsaanwas kan worden beschouwd, hoewel ook dit bedrag een automatische stijging vormt, van gelijke kracht als de zooeven genoemde, en hoewel dit accres dus in feite evenzeer door de dekkingsmaatregelen is moeten worden opgevangen. Dit jaarlijksch accres wordt gewoonlijk op ongeveer f 10 miljoen geschat, waarvan rond f 4 miljoen op Onderwijs.

3°. *De daling der geraamde middelen* van 1932 op 1933 met f 68.4 miljoen. Het vergelijkingspunt is hier de (gelijk boven bleek) met f 6.5 miljoen verhoogde raming voor 1932.

Deze derde factor is de gewichtigste. Zelfs kan men zeggen, dat ook de tweede factor voor een zeer groot deel tot daling der middelen — welke dan dus een hooger bedrag belooft dan f 68.4 miljoen — is terug te brengen. Met name is de stijging van de uitkeering aan het gemeentefonds een gevolg van de daling der opbrengst van de gemeentefondsbelasting en de opcenten op de vermogensbelasting. Ook de aanzienlijke uitgaaf voor dekking van het spoorwegtekort is te wijten aan een terugloopen van inkomsten, ditmaal niet van het Rijk zelf, maar van een semi-publiekrechtelijk bedrijf. De daling der middelen ad f 68.4 miljoen geeft derhalve nog slechts een zeer onvolledig beeld van wat de daling van het algemeene peil der inkomsten voor den stand van het budget van 1933 beteekent.

Dit klemmt nog te meer, indien men bedenkt, dat verschillende middelen, aan de afzonderlijke hoofdstukken ten goede komende — collegegelden, enz. —, bij deze begroting verhoogd zijn en deze baten niet hieronder bij de dekkingsmiddelen worden in rekening gebracht, maar het onderhavige cijfer van f 68.4 miljoen drukken.

4°. *De f 18 miljoen uit het reservefonds*, die aan de middelen van 1932 zijn toegewezen en het tekort over dat jaar ten slotte hebben gereduceerd. Weliswaar zal, volgens het toen uitgesproken voornemen, thans hetzelfde geschieden, maar op de ingediende begroting van uitgaven en inkomsten komen deze f 18 miljoen toch vanzelf niet tot uiting. Zij vormen een verlengstuk van de onder 1°. genoemde f 10.3 miljoen, inzoover ook zij een tekortcijfer aangeven, dat feitelijk reeds op de begroting voor 1932 drukte en vandaar automatisch op die voor 1933 overgaat.

Het sub 1°, 2°, 3°. en 4°. vermelde bijeengenomen, blijkt derhalve, dat op de begroting voor 1933 een tekort geraamd moest worden van $f\ 10,3 + f\ 50,9 + f\ 68,4 + f\ 18 = f\ 147,6$ miljoen.

Ter dekking van dit tekort zijn de volgende maatregelen genomen:

1°. Een besparing op de uitgaven tot een bedrag van f 66 miljoen, indien als uitgangspunt genomen wordt de bij de begroting voor 1932 door de Staten-Generaal gevoteerde uitgaven. Wordt als uitgangspunt genomen — wat juist is — diezelfde uitgaven, verminderd met de straks vermelde f 7 + f 2 miljoen, dan geldt het een besparing van f 57 miljoen.

2°. Een salarisverlaging ad f 14,5 miljoen.

3°. Een versterking der middelen met f 36 miljoen.

4°. Een tegoedschrijving aan den dienst voor 1933 van f 18 miljoen uit het reservefonds.

Een gezamenlijke dekking alzoo van $f\ 57 + f\ 14,5 + f\ 36 + f\ 18 = f\ 125,5$ miljoen, zoodat een tekort overblijft van $f\ 147,6 - f\ 125,5$ miljoen = $f\ 22,1$ miljoen. De maatregelen, genoemd sub 2°. en 4°, konden nog niet in de begrootingscijfers verwerkt worden, ten gevolge waarvan het formeele tekort op het oogenblik bedraagt $f\ 54,6$ miljoen.

Omtrent den sub 4°. genoemden dekkingsmaatregel zij verwezen naar de Memorie van Toelichting van een afzonderlijk wetsontwerp.

Omtrent de drie eerstgenoemde dekkingsmaatregelen moge het volgende worden opgemerkt.

Ad 1um. Het ligt voor de hand, dat bij de aangebrachte besparingen een dankbaar gebruik is gemaakt van het rapport der bij Koninklijk besluit van 26 October 1931 (*Staatsblad* n°. 21) ingestelde Staatscommissie ¹⁾, op welk rapport overigens in het vervolg van deze Nota zal worden teruggekomen.

Nagenoeg alle hoofdstukken der begroting hebben hun aandeel in de voorgedragen besparing geleverd. Dit geldt ook van hoofdstuk IX, hetwelk niettemin, doordat het het bovengenoemde spoorwegtekort te dragen had, met een hooger eindcijfer is moeten uitkomen dan in 1932.

Ad 2um. De salarisvermindering ad $f\ 14,5$ miljoen komt overeen met het bedrag, dat de voornoemde Commissie terzake had voorgesteld. Weliswaar had die Commissie genoemd een bedrag van $f\ 24$ miljoen, doch hierin was begrepen zoowel de som van $f\ 7$ miljoen tijdelijke korting, welke reeds in 1932 in werking trad, als die van $f\ 2,5$ miljoen, welke de sinds jaren bestaande 3 pcts. aftrek voor ongehuwden opleverde. De resterende bate van het voorstel der Commissie was alzoo $f\ 24 - f\ 9,5 = f\ 14,5$ miljoen.

De Commissie had dit bedrag van $f\ 14,5$ miljoen wenschen te vinden door de bestaande tijdelijke korting, met degressie voor lager bezoldigden en gehuwden, te vervangen door een definitieve en uniforme korting van 8 pct. en door daarnaast den bestaanden 3 pcts. aftrek voor ongehuwden te vervangen door een 5 pcts. aftrek. Dit is althans de korte inhoud van haar voorstel. De Regeering wenscht het laatste punt over te nemen; het eerste daarentegen niet. Zij is van meening, dat de driejarige korting met degressie, zooals die verleden jaar werd vastgesteld, ongewijzigd kan blijven. Overname van het desbetreffende voorstel der Commissie zou reeds thans vastleggen, dat de salarissen blijvend moeten worden verminderd; zou de gedurende drie jaren voorgenomen degressie tusschentijds beëindigen; en zou den pensioensgrondslag, welke tot dusver onveranderd bleef, in de verlaging betrekken. De Regeering ziet tot een en ander niet voldoende aanleiding en is daarom te rade gegaan, de vereischte vermindering van lasten aan te brengen door het bestaande verhaal der pensioenpremie voor het eigen pensioen met 5 pct. te verhoogen en dus te brengen op 8 pct. De hiervoor noodzakelijke wetswijziging zal tegelijk met deze Nota ingediend worden. In het nieuw voorgestelde artikel der Pensioenwet blijft het verhaal, evenals tot dusver, een facultatief karakter dragen. Het zal dus steeds mogelijk zijn, bij Koninklijk besluit het thans nieuw te heffen maximum-percentages weder te verlagen.

Door de gevolgde methode wordt niet alleen verkregen, dat de tijdelijke korting in den destijds gekozen vorm kan worden gehandhaafd, en dat de pensioensgrondslag intact blijft, maar ook — en dit schijnt een bijkomend voordeel — dat de provinciën en gemeenten, voor zoover deze tijd ook haar tot verdere voorzieningen omtrent de wedden mocht nopen en zij thans het

¹⁾ Deze Staatscommissie is, gelijk op blz. 10 van de Memorie van Antwoord over hoofdstuk I der loopende Rijksbegroting werd medegedeeld, gevormd door een fusie van de bij K. B. van 29 September 1925, n°. 32, ingestelde Commissie-Pop (waarvan de voorzitter inmiddels overleden was) en de uit eenige hoofdamttenaren bestaande Centrale Reorganisatie-Commissie. Als nieuw lid, tevens voorzitter, trad op de heer CH. J. I. M. WELTER.

wettelijk maximum-percentages reeds verhalen, meer vrijheid krijgen bij de keus van den door haar te volgen weg.

Zooals reeds gezegd, is de Regeering voornemens, naast de vermelde verhooging van het premieverhaal, een herziening van het Bezoldigingsbesluit te bevorderen, waardoor de 3 pcts. aftrek voor ongehuwden wordt veranderd in een 5 pcts. aftrek. Zoowel over dit punt als over het zoeven genoemde is het overleg met de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg geopend, zoodat wijzigingen alsnog mogelijk zijn.

Beide maatregelen zullen respectievelijk opbrengen f 12.8 miljoen en f 1.7 miljoen. Tezamen derhalve de bovengenoemde f 14.5 miljoen.

Dit bedrag is om technische redenen nog niet in de cijfers der begrooting verwerkt kunnen worden.

Evenals ten vorigen jare, is het ook thans de dringende nood der schatkist juncto het sterk gedaalde indexcijfer, welke de Regeering tot haar voornemen hebben gebracht. Beide factoren hebben sinds 1931 nieuwe afmetingen aangenomen. Wat den eersten factor aangaat, getuigt daarvan voldoende de vóórliggende begrooting. Wat het indexcijfer betreft, kan er op worden gewezen, dat een vergelijking van de laatst verschenen opgaven — Juni 1932 — met die van December 1928 (tijdstip van inwerkingtreding van het vigeerende Bezoldigingsbesluit), ondanks enkele maatregelen die eene, trouwens geringe, werking in tegenovergestelde richting hebben geoefend, een daling aantoonde met 16 pct. De gezamenlijke weddeverminderingen, ten vorigen jare en thans aangebracht, blijven ver beneden dit cijfer. Zelfs voor den hoogsten ongehuwden ambtenaar, die dus vrijwel geen profijt heeft van de degressie en bovendien den verhoogden aftrek ondergaat, komt de gezamenlijke vermindering niet hooger dan 12 pct. Voor alle anderen blijft zij daaronder; voor de meesten zeer aanzienlijk.

Ad 3um. Zooals voor de hand ligt, zullen verschillende versoberingsmaatregelen, waartoe de Regeering besloten heeft en welke beoogen in de toekomst een aanzienlijke daling van de uitgaven te bewerken, voorshands — zoowel door de vereischte voorbereidings- en overgangsmaatregelen als ten gevolge van het uitkeeren van wachtgelden — dit doel slechts onvolledig doen bereiken. Ook de bovengenoemde Commissie heeft hierop de aandacht gevestigd en spreekt in dit verband van „bezuinigingen in perspectief” (blz. 30 van haar rapport). Waar derhalve de begrooting voor 1933 nog allerminst de volle vrucht kon zien rijpen van de ondernomen besparingen, en waar niettemin ook thans een sluitend budget moet worden bevorderd, kan een tijdelijke overbrugging door versterking der middelen niet worden gemist.

In de eerste plaats is hiervoor in aanmerking gebracht de heffing van opcenten op een directe belasting. Daar in de aangifte van 1 Mei 1933 de gevolgen der crisis zich reeds scherp zullen doen gevoelen en derhalve voor een aanslag naar een inkomen, dat zich al te ver van de momenteele werkelijkheid verwijdt, minder dan te voren zal behoeven te worden gevreesd, is het voornaamste bezwaar, dat hiertegen tot dusver kon worden aangevoerd, vrijwel vervallen.

De directe belasting, die zich in de gegeven omstandigheden het best voor de opcentenheffing leent, is de gemeentefondsbelasting. Niet slechts omdat in die belasting, in onderscheiding van andere, een huwelijksaftrek een plaats gevonden heeft, wat in dezen zorgvollen tijd een te waardeeren element vormt, maar ook omdat de enorme daling van de opbrengst der gemeentefondsbelasting het Rijk voor hoogst abnormale uitgaven plaatst, uitgaven die bij sommigen reeds de vraag hebben doen rijzen, of niet door een ingrijpende korting op de wettelijke uitkeering aan dezen door den wetgever niet bedoelden toestand een einde behoort te worden gemaakt. Er is veel, dat tegen een bevestigende beantwoording van die vraag pleit. Zooals in een onlangs verschenen studie ¹⁾ nader is uiteengezet, zou de relatieve nivelleering, welke een der oogmerken was van de wet

¹⁾ Onderzoek naar de werking van de wet tot herziening van de financiële verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten, door dr. C. VAN DEN BERG. Uitgave van N. SAMSOM, Alphen aan den Rijn.

van 1929, er voor een deel door worden ongedaan gemaakt. Wat daarentegen vóór een bevestigende beantwoording van bovenstaande vraag wordt aangevoerd, dat namelijk ook de gemeenten moeten bezuinigen, houdt niet altijd voldoende rekening met den scherp prikkel, die in dit opzicht reeds voor tal van gemeenten uitgaat zoowel van de gedaalde waarde der opcenten op de gemeentefondsbelasting, als van de gedaalde opbrengst van andere bronnen van inkomsten en de stijgende uitgaven voor armenzorg, werkloosheid, enz. De fout in enkele gemeenten is dan ook niet, dat zij te weinig prikkels tot bezuiniging hebben, maar dat zij de verzenen tegen de prikkels slaan.

Indien een ingrijpende percentsgewijze korting op de uitkeeringen niet in aanmerking komt, is een ander middel van redres, dat zich vanzelf aanbiedt, een tijdelijke versterking van de fondsbelasting. Hierdoor zal het fonds in meerdere mate „selfsupporting” worden dan dit anders gedurende deze felle crisis het geval kan zijn.

Het zijn deze overwegingen, die de Regeering er toe hebben geleid om, nu een deel van het tijdelijk tekort behoort overbrugd te worden door een voorziening op het gebied der directe belastingen, hiervoor de keus te vestigen op de gemeentefondsbelasting.

Het betreffende ontwerp, tegelijk met deze Nota ingediend, beoogt over het aanstaande belastingjaar 30 opcenten te heffen op alle aanslagen in voormelde belasting. Dit aantal van 30 zal voor de hoogere inkomens geleidelijk tot 150 stijgen. Hoewel het in het algemeen geen aanbeveling verdient, bij de heffing van opcenten op een belasting, waarvan de hoofdsom reeds progressie vertoont, andermaal een stelsel van progressie toe te passen, en hoewel dit tot dusver ten bate van 's Rijks schatkist dan ook nooit is geschied en zulks slechts aan de gemeenten onder de noodige waarborgen is toegestaan bij de heffing van opcenten op deze zelfde belasting — een bevoegdheid waarvan overigens slechts een spaarzaam gebruik wordt gemaakt —, meent de ondergeteekende, dat in dezen buitengewonen tijd bij wijze van tijdelijken uitzonderingsmaatregel tegen de voorgestelde gedragslijn geen overwegend bezwaar behoeft te worden gemaakt. Wie ook thans nog over hoge inkomens te beschikken hebben, verkeeren, wat het stoffelijke aangaat, in een zoo bevoorrechte positie, dat een abnormaal offer van hen kan worden gevraagd.

De stijging van het aantal opcenten is aldus geregeld, dat bij iedere f 1000 inkomen boven de f 30 000 één opcent méér geheven wordt, tot een maximum van 150. Dit abnormaal hoge maximum vindt zijn rechtvaardiging, behalve in het karakter van noodoffer dat deze heffing draagt, in de omstandigheid, dat de progressie in de hoofdsom der gemeentefondsbelasting vrij matig is. Willen de hoogste inkomens, die ons nog overgebleven zijn, in deze acute noodheffing naar evenredigheid bijdragen, dan kan de voorgestelde correctie op het tarief der gemeentefondsbelasting in dit speciale geval bezwaarlijk worden gemist.

De opbrengst van de voorgestelde opcenten over het belastingjaar 1933/34 wordt — op de basis van de sterk verlaagde raming der hoofdsom — geraamd op f 24 miljoen. Het 2/3 deel hiervan, dus f 16 miljoen, zal ten goede komen aan de Rijksbegroting voor 1933.

Het gemeentefonds wordt, behalve door de gemeentefondsbelasting, gevoed door 50 opcenten op de vermogensbelasting. Deze 50 opcenten vormen de „Ergänzungssteuer” van de gemeentefondsbelasting. Het schijnt redelijk, de heffing der overbruggingsopcenten ook hierop toepassing te doen vinden. Voorgesteld wordt daarom, 30 extra-opcenten te heffen op alle aanslagen in de vermogensbelasting, hetgeen neerkomt op een heffing van 60 pct. van de bovengenoemde 50 opcenten uit de vigeerende wet. Voorzoover de vermogens nog inkomsten opleveren, worden ze uiteraard daarnaast door de straks genoemde progressieve opcenten op de fondsbelasting getroffen.

De opbrengst van de extra-opcenten op de vermogensbelasting wordt voor het belastingjaar 1933/34 geraamd op f 3 miljoen. Het 2/3 deel daarvan zal ten goede komen aan de Rijksbegroting voor 1933.

Als gezamenlijke opbrengst van de voorgestelde verzwaring der directe heffingen kan alzoo gerekend worden op een jaaropbrengst van f 27 miljoen. Het budget van 1933 wordt hierdoor met f 18 miljoen ontlast.

Opgemerkt moge nog worden, dat de tot dusver besproken versterking der middelen budgetair zich vertoont als een verlaging der uitgaven. Onder de middelen der Rijksbegrooting zal men deze versterking niet aantreffen; wèl bevordert zij een verlaging der Rijksuitgaven, immers een vermindering der bijdrage aan het gemeentefonds. Zij is derhalve niet begrepen in de „versterking der middelen ad f 36 miljoen”, hierboven genoemd, al wordt zij, daar zij een feitelijke belastingverzwaring beteekent, in dit verband behandeld en toegelicht.

Omgekeerd zal onder de middelen wèl opgenomen worden de opbrengst van de 5 pcts.-verhooging van het premieverhaal, waarvan boven sprake was, en die in wezen uiteraard beteekent een verlaging der Rijksuitgaven, al zal zij het uiterlijk aspect daarvan missen.

De f 36 miljoen aan middelenversterking, bovengenoemd, zal gevonden worden uit de heffing gedurende één jaar van 30 opcenten op alle invoerrechten en op den bieraccijns (f 26 miljoen), voor welker toelichting naar het betreffende wetsontwerp moge worden verwezen, en uit de totstandkoming van de reeds sedert eenigen tijd bij de Kamer aanhangige weeldeverteringsbelasting (f 10 miljoen), waarover de betreffende Commissie uit de Kamer destijds reeds verslag heeft uitgebracht. Het „mondeling overleg” tusschen de Commissie en den ondergeteekende is toentertijd uitgesteld geworden, omdat het rijker vloeien der middelen de verdere behandeling voorshands niet noodzakelijk maakte. De ondergeteekende heeft aan de Commissie geschreven, in de huidige omstandigheden alsnog op dat overleg prijs te stellen.

Vorenstaande uiteenzetting zou niet volledig zijn, indien zij niet vergezeld ging van eenige nadere aanduiding, in hoever het hier meegedeelde kan geacht worden zich aan te sluiten bij het advies, uitgebracht in het rapport van de voormelde Staatscommissie.

Laatstgenoemd advies bevat een besparing op de uitgaven ad f 102 miljoen, tegenover een geraamd tekort op de begrooting voor 1933 „van f 108,5 of rond f 100 miljoen” (blz. 40 van het rapport).

Dit tekort van f 108,5 miljoen is in het rapport der Commissie samengesteld uit de volgende factoren: een raming van f 9,5 miljoen tekort op de begrooting voor 1932; een verhooging van de uitgaven van 1932 op 1933 met f 54 miljoen (leeningdienst, gemeentefonds en spoorwegtekort); en een verlaging van de middelenraming van 1932 op 1933 met f 45 miljoen. Deze drie cijfers luiden in de bovenstaande uiteenzetting van deze Nota: f 10,3 miljoen, f 50,9 miljoen en f 68,4 miljoen, makende te zamen, met de f 18 miljoen van het reservefonds (welke de Commissie reeds te voren aan den dienst van 1933 had ten goede geschreven), een tekort van f 147,6 miljoen. Het is dus voornamelijk de verdere daling der inkomsten, welke noopte tot een hogere tekortraming dan die van de Staatscommissie.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de voorstelling, die hier en daar gewekt is, als zou de meergemelde Commissie een weg gewezen hebben om het uitgavencijfer der *lopende begrooting* in de toekomst met f 102 miljoen te verlagen, zoodat dit beneden de f 500 miljoen zou komen, niet juist is en dat derhalve de beschouwingen, op die voorstelling gegrond, als zou de Commissie te straf besnoeid hebben, een feitelijken grondslag missen. De Commissie stelt voor, het budget met f 102 miljoen te verlagen, *nadat het eerst met 54 miljoen verhoogd is*.

In zóóver bestaat dus overeenstemming tusschen het advies der Commissie en de bovenstaande uiteenzetting; ook deze laatste plaatst immers een aanmerkelijke, automatische verhooging van het budget voorop (voor leeningdienst, gemeentefonds

en spoorwegtekort), alvorens de verlagingen toepassing kunnen vinden. ¹⁾

Nadat alzoo, zoowel in het plan der Commissie als in de ingediende begrooting, het niveau van uitgaven vooraf met ruim f 50 miljoen verhoogd is, bedraagt de verlaging daarvan in het plan der Commissie, de perspectiefbesparingen inbegrepen en zonder uittrekking van bedragen voor wachtgeld, f 102 miljoen; in de ingediende begrooting daarentegen, welke uiteraard slechts de onmiddellijk ingaande besparingen kan bevatten en bedragen voor wachtgeld moest uittrekken, f 57 miljoen, of, indien men — gelijk juist is en ook in het plan der Commissie geschiedt — de weddevermindering in de daling der uitgaven betreft, maar anderzijds de opcenten op de fondsbelasting daarvan aftrekt: $f\ 57 + f\ 14,5 - f\ 18 = f\ 53,5$ miljoen.

Bij een vergelijking van de cijfers f 102 miljoen en f 53,5 miljoen behoort intusschen in het oog gehouden:

1°. dat in het eerste cijfer f 24 miljoen aan salarisverlaging zit, in het tweede cijfer slechts f 14,5 miljoen. Door de Commissie is namelijk meegeteld de f 7 miljoen verlaging, die in den loop van dit jaar reeds is ingevoerd, en de f 2,5 miljoen 3 pcts. aftrek voor ongehuwden, welke reeds tevoren bestond. Daar beide baten reeds aan de begrooting voor 1933 waren ten goede geschreven vóórdat de Commissie haar tekort van f 108 miljoen en de Regeering haar tekort van f 147,6 miljoen becijferde, kunnen zij niet dienen ter dekking van dit tekort. De Commissie zelve heeft hierop op blz. 450 van haar rapport dan ook gewezen. Uit een en ander volgt, dat de f 24 miljoen slechts voor f 14,5 miljoen een dekking van het tekort beteekenen, en dat derhalve het cijfer van f 102 miljoen met f 9,5 miljoen moet worden verlaagd;

2°. dat in het cijfer van f 102 miljoen is begrepen een bedrag van f 20 miljoen hetwelk verwacht wordt uit de instelling van een Rijksverkeersfonds. Spoorwegen, autowegen, kanalen en andere objecten, het verkeer dienende, zullen namelijk naar het plan der Commissie in één fonds worden saamgebracht. In verband hiermee zal de belasting voor vrachtauto's en autobussen worden verhoogd met een bedrag van f 6,5 miljoen, terwijl aangenomen wordt, dat, indien de spoorwegen den steun ontvangen, welke een gevolg is van de zwaardere belasting van het motorverkeer, het hun mogelijk moet zijn, na invoering van de noodige bezuinigingen, hun exploitatierekening te doen sluiten. Een en ander geeft, blijkens blz. 343 juncto blz. 389 van het rapport, een besparing van ongeveer f 20 miljoen. Hierbij valt intusschen op te merken, dat, afgezien van het feit dat deze besparing ten deele een versterkte heffing beteekent, op de vruchten van het verkeersfonds in geen geval voor het Rijksbudget van 1933 is te rekenen, daar op de begrooting voor 1933 het spoorwegtekort van 1932 drukt en dit laatste van de nieuwe regeling in elk geval den invloed niet meer zal kunnen ondervinden.

De meergenoemde besparing ad f 102 miljoen moet dus voor 1933, behalve met f 9,5 miljoen, ook met f 20 miljoen verminderd worden, zoodat overblijft een besparing van f 72,5 miljoen.

Dit laatstgenoemde cijfer van f 72,5 miljoen is mitsdien vergelijkbaar met het bovenvermeld bedrag van f 53,5 miljoen, in de ontwerp-begrooting bespaard.

Gelijk reeds werd aangeduid, vindt het verschil tusschen deze beide cijfers zijn voornaamste oorzaak in de omstandigheid, dat door de Commissie het uiteindelijke resultaat van haar voorstellen becijferd werd, terwijl de vóórliggende begrooting met wachtgeld moest rekenen en ook overigens slechts de in het eerste jaar te verkrijgen vruchten tot uiting kon brengen. Welke beteekenis dit heeft, moge b.v. blijken uit het feit, dat de begroo-

¹⁾ Gelijk reeds terloops (blz. 14) werd opgemerkt, had onder die automatische verhoogingen mede genoemd kunnen worden een bedrag van f 10 miljoen voor het normaal accres wegens den bevolkingsaanwas.

ting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen f 5 836 544 lager geraamd is dan voor 1932 (het „normaal accres” in aanmerking genomen, is de verlaging dus eenige millioenen groter), terwijl daarnaast op een verdere vermindering met f 10 163 300 in volgende jaren gerekend wordt als uitvloeisel van de ter hand genomen besparingsmaatregelen. Bij Defensie bedragen deze cijfers respectievelijk f 7 519 164 (nadat van 1931 op 1932 reeds een verlaging tot stand kwam van f 5 643 598) en f 3 912 500. Bij Justitie respectievelijk f 1 946 439 en f 919 786. (Bij de vergelijking van deze verschillende verlagingen behoort uiteraard rekening gehouden te worden met de zeer uiteenlopende eindcijfers van de onderscheidene begrotingen.) Ook op de meeste andere hoofdstukken zal, reeds ten gevolge van de uitgetrokken wachtgelden, het volle rendement van de aangebrachte besparingen eerst later bereikt worden.

Uit de meegedeelde cijfers kan al het vermoeden geput worden, dat met de adviezen der voormelde Commissie in ernstige mate is rekening gehouden. Dit vermoeden is dan ook juist. Vele van die adviezen zijn opgevolgd, terwijl als algemeene gedragslijn is aangenomen, dat voorzover dit niet het geval kon zijn — b.v. omdat de besparing te hoog geraamd bleek en het wezenlijk rendement niet scheen op te wegen tegen het gevreesde nadeel — in de plaats van den aanbevolen maatregel een andere werd gesteld, welke een gelijke bate gaf, hetzij voor het eerste begrootingsjaar, hetzij — voorzover het perspectiefbesparingen van de Commissie betrof — voor de naaste toekomst. Het door de Commissie geraamde eindbedrag aan besparing werd op die wijze aangehouden.

Bij een en ander wordt in dit verband uiteraard uitsluitend gedacht aan zoodanige adviezen der Commissie, als tot het bovengenoemde cijfer van f 72.5 millioen hebben bijgedragen. Daarnaast bevat het rapport tal van adviezen, welke niet de gewone Rijksbegrooting betreffen, of althans niet tot een concreet voorstel tot besparing op die begrooting hebben geleid. Tot de hier bedoelde adviezen behooren b.v. die welke gelden de uitkeeringen aan de werklozen, alsmede verschillende maatregelen geheel of ten deele rakende andere publiekrechtelijke lichamen dan het Rijk. Sommige daarvan zijn van zeer ingrijpenden aard. De Regeering meent, dat het omvangrijke en nauwgezette werk, door de Commissie ook op al zóódanige punten verricht, en dat haar in bepaalde gevallen gebracht heeft tot voorstellen van reorganisatie, die, al zijn zij niet van onmiddellijk belang voor het tegenwoordige budget, naar het inzien der Commissie op den duur tot belangrijke vereenvoudiging en dus besparing kunnen leiden, een ernstig onderzoek verdient, al moet zij zich haar oordeel in verschillende der hier bedoelde aangelegenheden nog voorbehouden.

Intusschen zal uit vorenstaand overzicht wel gebleken zijn, hoezeer de hier en daar uitgesproken onderstelling, als zou het geheel van besparingen, door de voormelde Commissie in haar f 102-millioen-voorstel neergelegd, ver uitgaan boven wat in dezen tijd noodig is, op een enorme vergissing berust. Van die f 102 millioen zijn f 9.5 millioen reeds geldend recht en antérieur aan het becijferd tekort, en berusten f 20 millioen op een nieuwe heffing en eene in verband daarmee gehoopte verbetering van den stand der spoorwegbegrooting. De resteerende f 72.5 millioen zullen, ook indien ze later volledig effect zullen verkrijgen, van verre niet voldoende zijn om het thans becijferd tekort op het gewone budget zonder belastingverzwaring te dekken. Dit tekort immers bedraagt ruim f 147 millioen en na verdwijning van het spoorwegtekort ruim f 127 millioen. Bij een volledige effectueering van de f 72.5 millioen, en een algeheele wegwerking van het spoorwegtekort, blijft er alzoo een nadeelig saldo van f 55 millioen. De thans voorgestelde fiscale overbruggingsmaatregelen zijn in hoofdzaak bedoeld om den tijd door te komen, waarin de ter hand genomen perspectiefbesparingen nog *niet* volledig geëffectueerd zijn. Buiten de weeldeverteringsbelasting dragen ze een zeer tijdelijk karakter. Indien men dan bovendien bedenkt,

dat ook verschillende door de Commissie voorgestelde en door de Regeering overgenomen *besparingsmaatregelen* niet dan tijdelijk kunnen werken (gedacht worde inzonderheid aan de verminderde bijdrage aan het invaliditeitsfonds en het pensioenfonds), dan is het wel héél duidelijk, dat van de op dit oogenblik voorgenomen bezuinigingsmaatregelen, ook en vooral voorzover ze als blijvend zijn gedacht, geen enkele kan worden gemist, wil men niet binnen korten tijd zich voor onoverkomelijke moeilijkheden zien geplaatst. Bij alle onzekerheid, die de toekomst biedt, staat wel muurvast, dat met *minder* dan thans in het voornemen ligt, niet zal kunnen worden volstaan. Ook zij, die in de naaste toekomst een zekere milde opleving mogelijk achten, zullen niet willen voorbijzien, dat de huidige financieele situatie op zóóveel tijdelijke stutten berust, dat zelfs van hun standpunt de voorgenomen duurzame versoberingen, elke op zich zelve en alle tezamen, een onverbiddelijken eisch vormen van den gewijzigden economischen toestand. Slechts wie in een „fool's paradise” leeft en meent, dat een verarming, als thans de wereld onderging, zonder invloed op de verzorging van onze collectieve behoeften kan blijven, omdat de toovermacht van den Staat over onzichtbare welvaartsbronnen beschikt, kan hieromtrent anders denken.

Nu en dan schijnt bij sommigen, vooral buiten het Parlement, het denkbeeld te heerschen, dat men door belastingverzwaring aan alle pijnlijke versoberingsmaatregelen kan ontkomen. De onjuistheid hiervan zal wel nauwelijks behoeven te worden betoogd. Om bij een sterk gedaald nationaal inkomen de publieke uitgaven dezelfde te doen blijven, zou van dit gedaalde inkomen een gelijk absoluut bedrag aan belasting moeten worden geheven als te voren van het hogere inkomen. Dit wil dus zeggen, dat de heffingslast relatief, d. i. percentsgewijze, zou moeten worden verwaard naar gelang het nationaal inkomen daalt. Hoe onredelijk dit is, kan blijken uit de leer der progressie, zooals die in onze draagkrachtbelastingen gehuldigd wordt. De rechtsgrond der progressie was steeds: de „afnemende nuttigheid” der hogere inkomensdeelen. Naar mate de inkomensdeelen zich verder van het bestaansminimum verwijderden, werden zij zwaarder getroffen, omdat van die inkomensdeelen méér kan worden gemist. Die „afnemende nuttigheid” nu geldt voor den enkeling, maar geldt ook voor de natie als geheel. Een volk kan een te hooger percentage van zijn gezamenlijk inkomen aan den fiscus offeren, naar mate dit inkomen verder van het bestaansminimum der natie verwijderd ligt. Daarom is het een onredelijke en schadelijke opvatting, als zou een geslonken nationaal inkomen relatief, d. w. z. percentsgewijs, zwaarder kunnen worden belast dan het vroegere hogere inkomen. De „nuttigheid” van het resteerend inkomen der natie is door de daling in sterke mate *toegenomen*. Zij kan er percentsgewijs minder — niet méér — dan te voren van missen voor den fiscus.

Mitsdien vergist zich wie meent, dat door een steeds verder gaande belastingverzwaring aan den eisch der versobering, welken deze tijd stelt, zou kunnen worden ontkomen. Wat de Regeering bij deze begroting te dier zake voorstelt, beoogt een onmisbare overbrugging van een niet op andere wijze te keeren tekort; een tijdelijke voorziening in een noodtoestand. Als schild tegen onaangename versoberingsmaatregelen echter ware een gaan in deze richting bedenkelijk.

Met denzelfden nadruk moet worden opgekomen tegen de door enkelen verkondigde dwaalleer, als zou een verlaging van de wedden, in dezen tijd van gedaald indexcijfer en teruglopende Staatsinkomsten, een onbillijke achterstelling van 's lands dienaren zijn bij de overige bevolking. Die overige bevolking ondergaat de vermindering harer inkomsten in de particuliere maatschappij, evenals zij twaalf jaren geleden dáár haar inkomsten heeft zien toenemen. Toen destijds het indexcijfer verdubbeld bleek en in verband hiermee 's Rijks middelen ruim vloeiden, heeft niemand het een onrechtmatige bevoordeeling van het ambtenarenpersoneel geacht, dat in de wedderegeling hiermee rekening gehouden werd. Wie in die dagen zou beweerd hebben, dat de landsdienaren „eenzijdig werden uitgekozen om de gunst der tijdsomstandigheden te genieten”, zou niet voor

zeer ernstig zijn gehouden. Het is niet volkomen duidelijk, waarom thans aan eene daarmede evenwijdig loopende bewering van tegenovergestelde redactie een zooveel hogere waarde zou moeten worden toegekend.

De Regeering vertrouwt dan ook, dat de organisaties der ambtenaren van een beter inzicht zullen blijken geven en, zich op den bodem der werkelijkheid plaatsende, de redelijkheid en plichtmatigheid van de voorgenomen maatregelen zullen erkennen. Zij zullen daardoor het wezenlijk belang der ambtenaren dienen, immers den goeden geest en de opgewektheid bevorderen, die ook in donkere dagen ons niet behoeven te verlaten.

Wat het, niet alleen voor de ambtenaren, maar ook voor anderen die stoffelijke belangen of ideële desiderata door de noodzakelijke versobering bedreigd zien, soms niet-gemakkelijk maakt zich bij het onvermijdelijke neer te leggen, zijn de fantastische verhalen, die meermalen de ronde doen over wat de Staat zou kunnen besparen indien de goede wil daartoe aanwezig was en niet willekeurig, of zelfs tendentieus, bepaalde takken van Staatsdienst aan den greep der bezuiniging werden onttrokken. Het dragen van lange messen zonder voldoende koks-routine komt nu eenmaal op dit gebied veel voor.

Voor den lezer van deze Nota is het niet noodig, op de meeste dier verhalen in te gaan. Wel echter meent de ondergeteekende in dit verband een woord te moeten wijden aan enkele vragen, die in den laatsten tijd gerezen zijn nopens de leeningpolitiek van den Staat. De stelling is bepleit, dat het budget behoorde ontlast te worden door een verlaging van de rente der Staatsschuld. Anderzijds is als schaduwzijde hiervan naar voren gebracht, dat door zulk een verlaging vooral kleine spaarders en nuttige instellingen zouden worden getroffen. Beide opvattingen schijnen van de onderstelling uit te gaan, alsof de door den Staat te betalen rente goeddeels van hemzelf afhangt. Dit berust op een misvatting. De overheid leent steeds, evenals ieder particulier, tegen de laagst mogelijke rente waartegen zij geld krijgen kan. De overheid is daartoe zelfs nog meer gehouden dan anderen, daar zij de rente uit de vaak met groote moeite opgebrachte belastingpenningen betaalt. Indien zij een leening van hooger rentetype kan aflossen door een leening van lager rentetype aan te gaan, hetzij dan bij dezelfde hetzij bij nieuwe geldgevers, — m. a. w. wanneer zij *converteeren* kan — mag zij zulks geen dag uitstellen. Aldus is het te allen tijde verstaan, zoowel door het Rijk als door de andere publiekrechtelijke lichamen. Iedere conversie, die *mogelijk* is, is tevens *geboden*.

Naar deze gedragslijn is door het Rijk ook gedurende het laatstverloopen jaar gehandeld. De 6 pcts. Staatsleeningen 1922 A en B, te zamen groot f 300 miljoen, waren met 1 Maart 1932 aflosbaar, dat wil practisch zeggen „converteerbaar”. Daar de rentestand gedurende de laatstverloopen jaren tot ongeveer 4 pct. gedaald was — in 1928 en 1929 heeft de Staat 6 pcts. leeningen en in 1931 een 5 pcts. leening geconverteerd in 4½ en 4 pcts. schuld, — werd in de miljoenennota van het vorig jaar er op gerekend, dat op 1 Maart 1932 de rente van deze f 300 miljoen aanmerkelijk zou kunnen worden verlaagd. Kort na de miljoenennota gaf Engeland den gouden standaard prijs, met den bekenden nasleep van de hier te lande intredende vertrouwenscrisis, welke o. a. vele gemeenten op Rijksvoorschotten aanwees en den rentestand omhoog joeg. Van een conversie met 1 Maart jl. der 6 pcts. f 300 miljoen leening in een 4 pcts. leening kon toen geen sprake meer zijn. Sommige deskundigen adviseerden zelfs, van alle conversie af te zien en de resterende leeningcapaciteit van het Rijk slechts te gebruiken tot consolideering van een deel der — hoog oplopende — vlottende schuld (hoog oplopend vooral door de voorschotten aan Indië en de gemeenten). De Regeering heeft niettemin tot conversie op bescheiden schaal besloten. Met 1 April jl. heeft zij de helft der f 300 miljoen in een 5 pcts. leening geconverteerd en op 1 Juli jl. de andere helft. Beide malen heeft zij tegelijkertijd f 100 miljoen der vlottende schuld geconsolideerd. Alzoo werd tweemaal f 250 miljoen tegen 5 pct. geleend, waarvan telkens f 150 miljoen

conversie. Deze beide leeningen zijn geslaagd. De houders der oude 6 pcts. leening lieten voor een groot deel hun stukken converteeren. Voor zoover zij dit niet deden, waren er voldoende nieuwe inschrijvers. Beide keeren werd de operatie gesteund door een aanzienlijke deelname van de Rijksfondsen. De leening van 1 April had een volledig succes, zoodat een oogenblik overwogen is de leening van 1 Juli tegen $4\frac{1}{2}$ pct. uit te geven. Dat hiertoe ten slotte niet besloten is, bleek achteraf juist gezien, want het succes van de tweede leening stond bij dat van de eerste ten achter.

Na deze recente gebeurtenissen zal het niet verwonderen, dat de Regeering met zekere bevreemding zich in deze dagen door sommigen de vraag heeft zien stellen: zoudt gij niet eens tot een conversie overgaan? De Regeering gaat *altijd*, in goede en in kwade dagen, tot *iedere* conversie over die mogelijk is. Zij heeft dit gedaan in 1928, in 1929, in 1931 en in 1932. Zij acht dit haar meest elementairen plicht, daar zij niet geroepen is aan obligatiehouders een hoogere rente te geven dan economisch noodzakelijk is.

Ook in de toekomst zal deze gedragslijn blijven gevolgd. Er loopt op het oogenblik geen enkele leening meer, die niet te allen tijde aflosbaar is; een beding, als bij de 6 pcts. leeningen van 1922, 1923 en 1924 moest worden toegestaan, dat ze respectievelijk in 10, 5 en 5 jaar niet zouden worden afgelost, is bij geen vroegere of latere leening meer gemaakt. Juridisch is dus iedere conversie mogelijk. De economische mogelijkheid hangt af van den rentestand, in welk verband herinnerd moge worden, dat boven de 5 pct. thans geen enkele leening van het Rijk meer loopt en dat nog onlangs de grootste gemeente des lands heeft moeten leenen voor 5 pct. tegen een koers van $95\frac{1}{2}$. (De koers van uitgifte van de Rijksleeningen van 1 April en 1 Juli jl. was 100 pct.)

Het schijnt, dat de jongste Engelsche conversieleening sommigen tot de boven geciteerde vraag heeft geleid. Zelfs is daarbij door enkelen de voorstelling gegeven, alsof die conversieleening een eenzijdig opgelegde renteverlaging beteekende en dus met aantasting van contractueele rechten gepaard ging. Hiervan is uiteraard geen sprake geweest. De Engelsche conversieleening was er eene van gelijken aard als hier te lande in 1928, 1929, 1931 en 1932 plaats had; d.w.z. de oude leening werd aflosbaar gesteld met opening van de gelegenheid tot deelneming in een nieuwe van lager rentetype. Dat dit in Engeland thans slagen kon onder voor den Staat zeer gunstige voorwaarden, vindt zijn oorzaak in verschillende daar aanwezige omstandigheden waarop in dit verband niet behoeft te worden ingegaan. Waar het hier op aankomt, is, dat de Engelsche Regeering niet — evenmin als de Nederlandsche ooit doen zal — de rechten van zijn obligatiehouders heeft verkort, en dat de Nederlandsche Regeering — evenzeer als de Engelsche — zich te allen tijde gespitst houdt om de laagste rente te betalen die bereikbaar is.

Het éenige middel tot geforceerde rentedaling, dat ten slotte nog overblijft, zou zijn: een gedwongen leening, uit welke opbrengst een oude leening (van hooger rentetype) zou worden afgelost. Hiertegen ware juridisch of moreel uiteraard niets in te brengen. De oude obligatiehouders zouden desgewenscht hun geld volledig terugkrijgen, en de middelen daartoe zou de Staat zich verschaffen door het uitschrijven van een gedwongen (of semi-gedwongen) leening als in den oorlogstijd, welke leening voor een deel vanzelf geplaatst zou worden bij anderen dan de oude obligatiehouders.

Practisch bezien zijn hiertegen echter zeer groote bezwaren aan te voeren.

Vooreerst moet niet vergeten, dat zelfs in den oorlogstijd steeds het parool is geweest, dat de gedwongen leeningen moesten worden uitgegeven tegen een rente, welke overeenkwam met de marktrente van den dag. Voor de toekomstige credietwaardigheid van den Staat achtte men dit noodig. Streng werd hieraan de hand gehouden. Vandaar dat in December 1914 de eerste groote leening ad f 275 miljoen geplaatst werd tegen de toenmaals abnormaal hooge rente van 5 pct., en dat eerst in volgende jaren, toen de oorlogswinst de geldmarkt ruim maakte en den

rentestand deed dalen, tot het 4½ en 4 pcts. type werd teruggekeerd. Het spreekt vanzelf, dat, indien men ook thans hetzelfde parool zou willen volgen, het doel niet bereikt zou worden en men even goed het oogenblik zou kunnen afwachten, waarop een normale conversie mogelijk werd.

Maar bovendien moet er op worden gewezen, dat, ondanks de vermelde voorzorg, de gedwongen en semi-gedwongen leeningen uit den oorlogstijd de aantrekkelijkheid van het Staatspapier ten slotte in die mate hebben verzwakt, dat, toen men na 1920 tot het stelsel van vrijwillige leeningen terugkeerde, dit slechts mogelijk bleek niet alleen tegen een zeer hoge rente, maar ook tegen een beding van niet-aflosbaarheid binnen een vrij groot aantal jaren, gedurende welke jaren men dus steeds aan die hoge rente gebonden bleef.

Iedere gedwongen leening heeft de tendenz, de toekomstige leeningcapaciteit van den Staat te verzwakken. Dit heeft steeds een bedenkelijke zijde, maar in dezen tijd meer dan ooit. Het is nog onzeker, hoe in de eerstvolgende jaren de toestanden hier te lande en in Indië zich zullen ontwikkelen. De ongerepte credietwaardigheid van den Staat is in deze situatie een hoog te waardeeren goed. En vooral zij, die meermalen betoogden, dat in „een vlotte leeningpolitiek” het geneesmiddel tegen de euvelen van dezen tijd ligt, behooren zich driemaal te bedenken, alvorens er op aan te dringen, door allerlei kunstgrepen het crediet van den Staat te bederven en op die wijze het gevaar te scheppen, dat zelfs voor een bedachtzame leeningpolitiek de voorwaarden komen te ontbreken. Er ligt een innerlijke tegenstrijdigheid in, te willen leenen voor alwat het hart bekoort en uit de gewone middelen niet meer kan worden betaald, en tegelijkertijd te tornen aan het eerste-rangskarakter der Staatsobligaties.

Terugkomend op de cijfers der ingediende begrooting, moge de ondergeteekende er ten slotte op wijzen, dat het blijkens blz. 15 dezer Nota resteerend tekort van f 22 miljoen ongeveer overeenstemt met het bedrag (ruim f 20 miljoen), dat in het aanstaande begrootingsjaar als extra-last op het budget zal drukken ter dekking van het spoorwegtekort over 1932. Dit tekort zal namelijk, naar verwacht wordt, rond f 26 miljoen bedragen, terwijl f 5,5 miljoen hiervan, naar de vigeerende bepalingen, zal gevonden worden uit gelden die anders voor afschrijving bestemd zijn.

Dit spoorwegtekort is thans een der donkerste punten op de Rijksbegrooting. Het zal tot de vermelde hoogte in het loopende jaar stijgen ondanks door de Directie reeds ingevoerde bezuinigingen en ondanks een loonsverlaging, welke over een half jaar heeft gegolden. De oorzaak is een voortdurende teruggang der inkomsten, ten deele als gevolg van de concurrentie der auto's, vooral autobussen en vrachtauto's. Daarnaast komt de verplichting, welke voor de spoorwegmaatschappijen uit eertijds aangegane overeenkomsten bestaat, vele met groot verlies werkende locaalspoorwegen te blijven exploiteeren. Een en ander is weliswaar door de crisis ten zeerste verscherpt, maar het geringe weerstandsvermogen, dat het bedrijf in dezen tijd toont te bezitten, vindt toch voornamelijk in de bedoelde omstandigheden zijn oorzaak. De Regeering is met de Directie der spoorwegen in overleg getreden tot het voorbereiden van maatregelen om in 1933 het tekort op de exploitatie — dat op de Rijksbegrooting van 1934 zal drukken — tot de geringst mogelijke afmetingen terug te brengen. Inmiddels is het denkbeeld van het instellen van een Rijksverkeersfonds bij de Regeering in overweging. Zij betwijfelt, of de verwachting der voormelde Staatscommissie juist is, dat een verhooging der wegenbelasting, als door die Commissie voorgesteld, het concurrentievermogen der spoorwegen in die mate zou bevorderen, dat het hun *hierdoor* mogelijk zou worden, na invoering van de noodige bezuinigingen, hun exploitatierekening te doen sluiten. Indien bedacht wordt, dat nog ten vorigen jare een benzinebelasting werd ingevoerd met een veel hoogere opbrengst dan het cijfer, door de Commissie in dit verband genoemd, zonder dat die nieuwe heffing noemenswaarden steun aan de spoorwegen blijkt gebracht te hebben

(wat destijds dan ook niet de bedoeling was), dan is het niet zeer waarschijnlijk — ook al brengt men in rekening dat de benzinebelasting niet uitsluitend op vrachtauto's en autobussen drukt — dat een verzwaring der belasting van de beide genoemde middelen met f 6.5 miljoen als een verlossende daad zou werken voor de spoorwegondernemingen. Intusschen is de instelling van een Verkeersfonds mogelijk ook zonder dat een versterking van de wegenbelasting wordt aangebracht. Als voordeel van zulk een fonds kan worden aangevoerd, dat het een juist inzicht zal kunnen bevorderen in wat van Rijkswegen ten bate van het verkeer als geheel wordt uitgegeven. Ook zou zulk een fonds wellicht de noodzakelijkheid kunnen naar voren brengen, de ter zake van het verkeer ontwikkelde bedrijvigheid op sommige punten tijdelijk in te perken. Onderzocht zal dienen te worden, in hoeverre nadeelen hiertegenover staan. In elk geval, en ook afgescheiden van een eventueel in te stellen verkeersfonds, zal het vraagstuk van het spoorwegtekort in den eersten tijd de voortdurende aandacht van de Regeering vorderen. Met een tekort als over 1932 geraamd moest worden, kan voor de toekomst vanzelf geen vrede worden genomen.

Intusschen is met de dekking van dit tekort thans hoofdstuk IX der Rijksbegroting voor 1933 moeten worden belast en vormt deze dekking de oorzaak, dat er een nadeelig saldo van f 22 miljoen op het Rijksbudget voor het volgend jaar blijft bestaan.

Indien het parlementair overleg over de ingediende Rijksbegroting er toe mocht leiden, dat Regeering en Kamer tot het gezamenlijk inzicht komen, dat een of andere niet-voorgedragen besparing (of tijdelijke middelenversterking) evenzeer — of misschien zelfs nog méér — aannemelijk zou zijn dan eene wel voorgedragene, dan zal het stellig overweging verdienen, de eerstbedoelde te gebruiken om het resteerend nadeelig saldo ad f 22 miljoen alsnog geheel of gedeeltelijk op te vangen.

Een kort woord over de verdere toekomst moge hieraan nog worden toegevoegd.

Zooals uit het voorafgaande — met name het op blz. 20 meegedeelde — blijkt, zal voor de na 1933 komende begrotingen, op de basis van de huidige gegevens, moeten gerekend worden op een tekort van f 55 miljoen. Daarbij is uitgegaan van de drieërlei onderstelling: 1°. dat het spoorwegtekort verdwenen is; 2°. dat de thans ter hand genomen besparingen volledig geëffectueerd zijn; 3°. dat de op dit oogenblik voorgestelde fiscale overbruggingsmaatregelen zijn vervallen. Indien aan deze drie voorwaarden voldaan is, zal immers tegenover het op blz. 20 genoemde tekortcijfer van f 127 miljoen staan een dekkingscijfer van f 72 miljoen, zoodat een tekort overblijft van f 55 miljoen.

Dit laatste cijfer zal met f 10 miljoen kunnen worden verminderd, indien de weeldeverteringsbelasting, zooals in de bedoeling ligt, tot een blijvende heffing wordt gemaakt. Maar het zal anderzijds met f 16 miljoen stijgen, zoodra de gedeeltelijke stopzetting van de uitkeeringen aan het invaliditeitsfonds en het pensioenfonds moet beëindigd worden. Een en ander beduidt derhalve een toekomstig tekort van f 61 miljoen.

Vier wegen laten zich denken ter opheffing of beperking van dit tekort: 1°. een kentering in den ongunstigen loop der middelen; 2°. een verder gaande blijvende besparing op de uitgaven; 3°. een verduurzaming van de op dit oogenblik voorgedragen belastingverzwaring, in dezen of in een anderen vorm; 4°. een wegvallen van het abnormaal uitgavenaccres hetwelk begonnen is de begroting voor 1933 met f 50,9 miljoen te verhoogen.

Wat den vierden factor aangaat, mag in dit verband alleen gedacht worden aan de verhoogde bijdrage aan het gemeentefonds. Immers de verdwijning van het spoorwegtekort is reeds als gegeven vooropgesteld, alvorens tot het cijfer van f 61 miljoen te komen, en de mogelijkheid van een toekomstige verlaging van hoofdstuk VIIA is van allerlei uiterst onzekere factoren afhankelijk. Wel daarentegen mag aangenomen worden, dat over enkele jaren de verhoogde bijdrage aan het gemeentefonds

fonds zal komen te vervallen, daar alsdan de uitkeeringen, volgens de wet, opnieuw berekend zullen moeten worden op den grondslag van de nieuwe opbrengst der gemeentefondsbelasting. Het budget zal hierdoor met een aanzienlijk bedrag worden ontlast.

Wat de overige drie genoemde factoren aangaat, zal de derde wel nauwelijks voor overweging in aanmerking komen.

Het zal derhalve grootendeels van de werking van den eersten factor afhangen, in hoever een verder gaande blijvende besparing op de uitgaven zal kunnen worden vermeden.

Heel optimistisch zal men te dien aanzien niet kunnen zijn.

In de eerste plaats, omdat aan de kentering in den loop der middelen waarschijnlijk nog vooraf zal gaan een verdere daling. Met zekerheid valt dit aan te nemen ten aanzien van een der voornaamste middelen, nl. de inkomstenbelasting. De opbrengst van die belasting zal in het begrootingsjaar 1933, welk jaar immers voor één derde samenvalt met het ten deele nog op oude groothed terend belastingjaar 1932/33, haar diepste punt nog niet bereiken. De mogelijkheid bestaat natuurlijk, dat de diensengevolge na 1933 intredende verdere teruggang van 's Rijks inkomsten wordt goedge maakt door eenig herstel van de overige middelen, maar ook in dat geval zal dit herstel — tenzij het onverwachte afmetingen aanneemt — dus voorshands niet kunnen strekken tot opvang van tekorten.

In de tweede plaats, omdat enkele ten vorigen jare voor den gewonen dienst ingestelde nieuwe heffingen na drie jaren afloopen, zoodat eerlang de daaruit voortvloeiende inkomsten zullen worden gemist en een eventuele „kentering in den loop der middelen” dus allereerst dit gemis zal moeten goedmaken.

De ondergeteekende zou er dan ook tegen willen waarschuwen, op meervermelde kentering, alvorens zij zich vertoont en haar omvang zich afteekent, in ruime mate wissels te trekken.

De conclusie, waartoe een blik in de toekomst op dit oogenblik voert, kan geen andere zijn dan dat naast krachtige doorvoering van de thans ter hand genomen versoberingsmaatregelen, zoodat deze binnen den kortst mogelijken tijd hun volledig effect verkrijgen, noodzakelijk is een ernstig onderzoek naar mogelijkheden van verdere besparing. De Regeering is van die noodzakelijkheid overtuigd en in die richting werkzaam.

In het voorafgaande is uitsluitend gesproken over de gewone Rijksbegroting, niet over de begroting van het Leeningfonds 1914. Op zich zelf zou er ook geen aanleiding zijn, aan deze laatste begroting, waarop de renten en aflossingen van de crisisleeningen uit den oorlogstijd worden gefinancierd, bijzondere aandacht te wijden. Sinds 1931 worden uit die begroting echter ook betaald de tegenwoordige crisisuitgaven, o. a. ten behoeve van de werkloosheidszorg. Met het oog daarop zijn de middelen van het Leeningfonds versterkt met verschillende nieuwe heffingen (opcenten op den sigarettenaccijns e. a.), terwijl blijkens de Memorie van Toelichting op het ontwerp tot heropening van den crisisdienst — Stuk n°. 277, dienst 1930/31 — de bedoeling was, dat een eventueel verder benodigde dekking zou gevonden worden uit een in het Leeningfonds 1914 aanwezig saldo. Allengs hebben evenwel de nieuwe crisisuitgaven zulk een omvang aangenomen, dat zij niet alleen ver uitgaan boven de jaarlijksche opbrengst der nieuwe heffingen, maar dat ook het meervermelde saldo niet voldoende zal zijn om het tekort op deze uitgaven te dekken. Naast de moeilijkheden der gewone begroting, vormt deze situatie, indien ze nog eenigen tijd voortduurt, een gevaar voor de gaafheid van 's Rijks financiën. Tot het sluiten van nieuwe crisisleeningen zal, nu de oude nog in vele jaren niet zullen zijn afgelost en nu op de leeningcapaciteit van den Staat ook in andere richting een beroep wordt gedaan, niet dan in het uiterste geval moeten worden overgegaan. Onder deze omstandigheden is het de plicht en het voornemen der Regeering, ook ten aanzien van deze uitgaven al zoodanige maatregelen van besparing voor te bereiden als, in verband met het gedaalde

BIJLAGEN,

behoorende bij de Nota, betreffende
den toestand van 's Rijks financiën,
overgelegd bij de ontwerp-Rijks-
begrooting voor het dienstjaar 1933.

Bijlage A.

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1933.

TITEL A. GEWONE DIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1933.	Toegestane uit- gaven en geraam- de Middelen voor 1932.	Verschil tusschen de raming voor 1933 en de bedragen, toegestaan (geraamd) voor 1932.		Vermoedelijk beloop der uit- gaven en vermoe- delijke opbrengst der Middelen voor 1931.
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels A van de hoofd- stukken der begrooting van uitgaven.					
Hfdst. I. Huis der Koningin . . .	f 1 850 000,—	f 1 850 000,—			f 1 831 406,30
„ II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin. . .	1 965 789,—	2 018 223,—		f 52 434,—	1 951 024,19
„ III. Buitenlandsche Zaken. . .	3 799 259,—	4 135 840,—		336 581,—	4 086 664,31
„ IV. Justitie	27 157 454,—	29 103 893,—		1 946 439,—	29 036 954,57
„ V. Binnenlandsche Zaken . .	30 804 483,—	32 790 711,—		1 986 228,—	33 753 324,—
„ VI. Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	159 616 685,—	165 453 229,—		5 836 544,—	165 017 749,48
„ VIIA. Nationale Schuld	84 587 217,—	73 903 406,—	f 10 683 811,—		84 547 292,01
„ VIIB. Financiën	60 996 949,—	62 628 344,—		1 631 395,—	54 180 204,04
„ VIII. Defensie	88 569 145,—	96 088 309,—		7 519 164,—	100 206 261,—
„ IX. Waterstaat.	63 127 407,—	52 940 046,—	10 187 361,—		59 059 747,76
„ X. Economische Zaken en Arbeid	44 367 740,—	60 951 671,—		16 583 931,—	66 319 875,—
„ XI. Koloniën.	5 965 240,—	6 159 269,—		194 029,—	6 459 858,—
„ XII. Onvoorziene Uitgaven. . .	50 000,—	50 000,—			19 281,94
	f 572 857 368,—	f 588 072 941,—	f 20 871 172,—	f 36 086 745,— 15 215 573,—	f 606 469 642,60
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingstaat (titel A).	518 223 483,—	544 268 092,—		f 26 044 609,—	556 887 992,70
<i>Voordeelig saldo</i>					
<i>Nadeelig saldo.</i>	f 54 633 885,—	f 43 804 849,—			f 49 581 649,90

TITEL B. KAPITAALDIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1933.	Toegestane uit- gaven en geraam- de Middelen voor 1932.	Verschil tusschen de raming voor 1933 en de bedragen, toegestaan (geraamd) voor 1932.		Vermoedelijk beloop der uit- gaven en vermoe- delijke opbrengst der Middelen voor 1931.
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels B van de hoofd- stukken der begrooting van uitgaven.					
Hfdst. V. Binnenlandsche Zaken . .	f 100 360,—	f 160 500,—		f 60 140,—	f 89 239,—
„ VIIA. Nationale Schuld	780 000,—	300 252 000,—		299 472 000,—	20 256 600,—
„ VIIB. Financiën	33 070 870,—	47 235 467,—		14 164 597,—	146 851 110,54
„ VIII. Defensie	251 000,—	404 000,—		153 000,—	515 238,—
„ IX. Waterstaat.	34 873 000,—	64 146 000,—		29 273 000,—	66 260 469,07
„ X. Economische Zaken en Arbeid	300 000,—	300 000,—			1 642 305,—
	f 69 375 230,—	f 412 497 967,—		f 343 122 737,—	f 235 614 961,61
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingstaar (titel B)	22 603 093,—	275 658 415,—		253 055 322,—	139 107 521,61
<i>Voordeelig saldo</i>					
<i>Nadeelig saldo.</i>	f 46 772 137,—	f 136 839 552,—			f 96 507 440,—

GEHEELE DIENST.

S A L D I.	Geraamd voor 1933.	Vastgestelde begrooting 1932.	Vermoedelijke uitkomst dienst 1931.
<i>Voordeelig saldo titel A</i>			
<i>Nadeelig saldo „ A</i>	f 54 633 885,—	f 43 804 849,—	f 49 581 649,90
<i>Voordeelig saldo titel B</i>			
<i>Nadeelig saldo „ B</i>	46 772 137,—	136 839 552,—	96 507 440,—
<i>Voordeelig saldo Geheele dienst. . .</i>			
<i>Nadeelig „ „ „ . . .</i>	f 101 406 022,—	f 180 644 401,—	f 146 089 089,90

Afdeeling.	OMSCHRIJVING.	R A M I N G voor 1933.	
	TITEL A. GEWONE DIENST.		
	Hoofdstuk I. Huis der Koningin		<i>Memorie.</i>
	Hoofdstuk II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	f	59 050,—
	Hoofdstuk III. Departement van Buitenlandsche Zaken		328 965,—
	Hoofdstuk IV. Departement van Justitie		5 732 680,—
	Hoofdstuk V. Departement van Binnenlandsche Zaken		4 968 109,—
	Hoofdstuk VI. Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen:		
I	Departement	f	31 000,—
II	Hooger onderwijs.		2 844 200,—
III	Vorbereidend hooger en middelbaar onderwijs		1 387 595,—
IV	Nijverheidsonderwijs		79 665,—
V	Lager onderwijs		9 176 646,—
VI	Overige ontvangsten betreffende het onderwijs.		7 560,—
VII	Kunsten en wetenschappen		155 729,—
VIII	Pensioensontvangsten, voor zoover niet opgenomen in vorige afdeelingen		225 000,—
IX	Overige ontvangsten betreffende Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen		300 000,—
	Totaal Hoofdstuk VI		14 207 395,—
	Hoofdstuk VIIA. Nationale Schuld		54 641 255,—
	Hoofdstuk VIIB. Departement van Financiën:		
	Grondbelasting	f	5 842 000,—
	Personeele belasting		<i>Memorie.</i>
	Inkomstenbelasting		50 000 000,—
	Vermogensbelasting		10 000 000,—
	Dividend- en tantiëmebelasting		10 500 000,—
	Rechten op den invoer		76 000 000,—
	Opcenten op de rechten op den invoer		22 400 000,—
	Statistiekrecht		2 100 000,—
	Accijns op zout.		2 300 000,—

Middelen van de Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1933.

RAMING voor 1932.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1933 en die voor 1932.		DIENSTJAAR 1931. Vermoedelijke opbrengst.	
		Meer.	Minder.		
	<i>Memorie.</i>				f 1 200,—
	f 59 800,—			f 250,—	59 164,41
	371 665,—			42 700,—	359 338,98
	5 930 595,—			197 915,—	5 836 606,14
	6 153 656,—			1 185 547,—	4 306 859,32
f 30 000,—		f 1 000,—		f 30 189,74	
2 521 300,—		322 900,—		2 605 906,64	
1 297 595,—		90 000,—		1 324 091,74	
82 511,—			f 2 846,—	190 265,12	
9 201 109,—			24 463,—	8 697 843,73	
2 200,—		5 360,—		14 543,10	
175 305,—			19 576,—	161 611,95	
325 000,—			100 000,—	204 000,—	
500 000,—			200 000,—	135 964,61	
	14 135 020,—		f 419 260,—	f 346 885,—	13 364 416,63
		Meer	f 72 375,—		
	45 716 534,—		f 8 924 721,—		46 347 721,90
f 5 815 000,—		f 27 000,—		f 5 643 500,—	
<i>Memorie.</i>				2 744 175,25	
75 000 000,—			f 25 000 000,—	85 185 933,—	
14 000 000,—			4 000 000,—	14 505 438,—	
15 000 000,—			4 500 000,—	18 738 285,39	
60 700 000,—		15 300 000,—		64 151 248,27	
		22 400 000,—			
3 000 000,—			900 000,—	3 124 578,26	
2 000 000,—		300 000,—		2 098 338,46	

Afdeeling.	OMSCHRIJVING.	R A M I N G voor 1933.	
	Accijns op geslacht Accijns op wijn Accijns op het gedistilleerd Accijns op bier Opcenten op accijns op bier Accijns op suiker Accijns op tabak Weeldeverteringsbelasting Belasting op gouden en zilveren werken Rechten en boeten van zegel Rechten en boeten van registratie Rechten en boeten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking	f 6 800 000,— 2 400 000,— 33 600 000,— 12 000 000,— 3 600 000,— 53 000 000,— 28 000 000,— 10 000 000,— 800 000,— 13 000 000,— 10 000 000,— 36 000 000,—	f 387 842 000,—
	Overige ontvangsten betreffende Financiën		11 960 053,—
	Totaal Hoofdstuk VII ^B		f 399 802 053,—
	Hoofdstuk VIII. Departement van Defensie.		
	A. Departement	f 68 500,—	
	B. Militaire ontvangsten	5 856 880,—	
	C. Niet militaire ontvangsten	3 817 405,—	
	D. Overige ontvangsten betreffende Defensie	Memorie.	
	Totaal Hoofdstuk VIII.		9 742 785,—
	Hoofdstuk IX. Departement van Waterstaat.		
I	Departement	f 15 200,—	
II	Waterstaat	1 433 610,—	
III	Geologische dienst	5 000,—	
IV	Luchtvaart	26 550,—	
V	Spoor- en tramwegen	4 958 076,—	
VI	Scheepvaart.	53 423,—	
VII	Toezicht op het vervoer van ontplofbare stoffen	17 500,—	
VIII	Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut.	11 100,—	
IX	Mijnwezen	1 681 029,—	
X	Staatsvisschershavenbedrijf	285 600,—	
XI	Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie	12 580 000,—	
XII	Zuiderzeefonds.	13 500,—	
XIII	Pensioensontvangsten, voor zoover niet opgenomen in vorige afdeelingen	12 000,—	
XIV	Overige ontvangsten betreffende Waterstaat.	Memorie.	
XV	Rijkspostspaarbank	2 289 374,—	
	Totaal Hoofdstuk IX.		23 381 962,—

R A M I N G voor 1932.		V E R S C H I L tusschen de raming voor 1933 en die voor 1932.				D I E N S T J A A R 1931. Vermoedelijke opbrengst.		
		Meer.		Minder.				
f 8 400 000,— 2 400 000,— 40 000 000,— 13 800 000,— 52 700 000,— 30 600 000,— 900 000,— 24 700 000,— 15 000 000,— 45 000 000,—	f 409 015 000,— 15 078 043,— f 424 093 043,—	f 3 600 000,— 300 000,— 10 000 000,—	f 51 927 000,—	f 2 100 000,— 6 400 000,— 1 800 000,— 2 600 000,— 100 000,— 11 700 000,— 5 000 000,— 9 000 000,—	f 73 100 000,— f 21 173 000,— 3 117 990,— f 24 290 990,—	f 8 570 123,32 2 308 966,08 37 835 584,65 14 429 988,57 52 628 685,13 29 134 496,94 888 914,96 22 524 323,55 14 557 815,85 46 990 437,09	f 426 060 832,77 12 490 411,16 f 438 551 243,93	
f 68 500,— 8 176 325,— 4 841 220,— <i>Memorie.</i>		13 086 045,—			f 2 319 445,— 1 023 815,—	3 343 260,—	f 72 629,79 6 696 965,10 4 693 328,08 10 767,—	11 473 689,97
f 14 825,— 2 628 682,— 5 000,— 20 900,— 4 980 309,— 55 923,— 18 500,— 10 125,— 3 865 986,— 312 150,— 14 848 400,— 16 000,— 11 000,— <i>Memorie.</i> 2 335 982,—		29 123 782,—		f 375,— 5 650,— 975,— 1 000,—	f 1 195 072,— 22 233,— 2 500,— 1 000,— 2 184 957,— 26 550,— 2 268 400,— 2 500,— 46 608,—	5 749 820,— f 5 741 820,—	f 15 362,65 2 361 338,41 4 759,35 27 645,41 4 967 852,96 261 183,89 12 157,06 10 265,06 3 864 321,86 302 602,29 14 187 763,— 11 617,25 10 631,68 4 075,36 2 250 105,02	28 291 681,25
			8 000,—	Minder				

Afdeling.	OMSCHRIJVING.	R A M I N G voor 1933.	
	Hoofdstuk X. Departement van Economische Zaken en Arbeid		f 4 387 776,—
	Hoofdstuk XI. Departement van Koloniën		971 453,—
	Hoofdstuk XII. Overige ontvangsten		<i>Memorie.</i>
	Totaal Titel A. Gewone dienst		f 518 223 483,—
	TITEL B. KAPITAALDIENST.		
	Hoofdstuk V. Departement van Binnenlandsche Zaken. (Algemeene Landsdrukkerij) . .		75 500,—
	Hoofdstuk VIIA. Nationale Schuld		1 288 033,—
	Hoofdstuk VIIB. Departement van Financiën		3 023 000,—
	Hoofdstuk VIII. Departement van Defensie		1 680 000,—
	Hoofdstuk IX. Departement van Waterstaat		16 436 560,—
	Hoofdstuk X. Departement van Economische Zaken en Arbeid		100 000,—
	Hoofdstuk XI. Departement van Koloniën		<i>Memorie.</i>
	Totaal Titel B. Kapitaaldienst		f 22 603 093,—

R A M I N G voor 1932.		V E R S C H I L tusschen de raming voor 1933 en die voor 1932.				DIENSTJAAR 1931. Vermoedelijke opbrengst.	
		Meer.		Minder.			
	f 4 551 858,— 1 046 594,— <i>Memorie.</i>				f 164 082,— 75 141,—	f 6 503 376,03 1 792 694,14	
	f 544 268 092,— 80 500,— 256 013 915,— 4 519 000,— 450 000,— 14 525 000,— 70 000,— <i>Memorie.</i>		f 1 230 000,— 1 911 560,— 30 000,—		f 26 044 609,— 5 000,— 254 725 882,— 1 496 000,—	f 556 887 992,70 70 246,17 72 199 998,03 51 160 357,45 732 769,87 14 944 150,09	
	f 275 658 415,—				f 253 055 322,—	f 139 107 521,61	

Bijlage C.

Overzicht van de hoofdstukken van den GEWONEN DIENST (1933 en 1932) met ontvangsten. (Voor zooveel betreft hoofdstuk

		1933.			
		Uitgaven.	Ontvangsten.	Saldo.	
				Voordeelig.	Nadeelig.
Hoofdstuk I	f	1 850 000,—	<i>Memorie.</i>	—	f 1 850 000,—
„ II		1 965 789,—	f 59 050,—	—	1 906 739,—
„ III		3 799 259,—	328 965,—	—	3 470 294,—
„ IV		27 157 454,—	5 732 680,—	—	21 424 774,—
„ V		30 804 483,—	4 968 109,—	—	25 836 374,—
„ VI		159 616 685,—	14 207 395,—	—	145 409 290,—
„ VIIA		84 587 217,—	54 641 255,—	—	29 945 962,—
„ VIIB		60 996 949,—	*) 11 960 053,—	—	49 036 896,—
„ VIII		88 569 145,—	9 742 785,—	—	78 826 360,—
„ IX		63 127 407,—	23 381 962,—	—	39 745 445,—
„ X		44 367 740,—	4 387 776,—	—	39 979 964,—
„ XI		5 965 240,—	971 453,—	—	4 993 787,—
„ XII		50 000,—	<i>Memorie.</i>	—	50 000,—
Belastingen.		—	387 842 000,—	f 387 842 000,—	—
Totaal.	f	572 857 368,—	f 518 223 483,—	f 387 842 000,—	f 442 475 885,— 54 633 885,—

*) Zonder belastingen.

vermelding van de vermeerdering of vermindering van het saldo van uitgaven en
VII B met uitschakeling van de belastingen.)

1932.				Vergelijking der saldi.			
Uitgaven.	Ontvangsten.	Saldo.		Voordeelige saldi.		Nadeelige saldi.	
		Voordeelig.	Nadeelig.	1933.		1933.	
				Meer.	Minder.	Meer.	Minder.
f 1 850 000,—	<i>Memorie.</i>	—	f 1 850 000,—	—	—	—	—
2 018 223,—	f 59 300,—	—	1 958 923,—	—	—	—	f 52 184,—
4 135 840,—	371 665,—	—	3 764 175,—	—	—	—	293 881,—
29 103 893,—	5 930 595,—	—	23 173 298,—	—	—	—	1 748 524,—
32 790 711,—	6 153 656,—	—	26 637 055,—	—	—	—	800 681,—
165 453 229,—	14 135 020,—	—	151 318 209,—	—	—	—	5 908 919,—
73 903 406,—	45 716 534,—	—	28 186 872,—	—	—	f 1 759 090,—	—
62 628 344,—	*) 15 078 043,—	—	47 550 301,—	—	—	1 486 595,—	—
96 088 309,—	13 086 045,—	—	83 002 264,—	—	—	—	4 175 904,—
52 940 046,—	29 123 782,—	—	23 816 264,—	—	—	15 929 181,—	—
60 951 671,—	4 551 858,—	—	56 399 813,—	—	—	—	16 419 849,—
6 159 269,—	1 046 594,—	—	5 112 675,—	—	—	—	118 888,—
50 000,—	<i>Memorie.</i>	—	50 000,—	—	—	—	—
—	409 015 000,—	f 409 015 000,—	—	—	f 21 173 000,—	—	—
f 588 072 941,—	f 544 268 092,—	f 409 015 000,—	f 452 819 849,—	—	f 21 173 000,—	f 19 174 866,—	f 29 518 830,—
			43 804 849,—				10 343 964,—

1933 meer f 10 829 036,—

Voordeelige saldi 1933 minder f 21 173 000,—
Nadeelige „ 1933 minder 10 343 964,—

f 10 829 036,—

Bijlage D.

Staat van de opbrengst van 's Rijks middelen

BENAMING DER MIDDELEN.	Dienst 1922.	Dienst 1923.	Dienst 1924.	Dienst 1925.	Dienst 1926.
<i>Belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden.</i>					
Oorlogswinstbelasting	f 29 785 283,71	f 13 621 576,68	f 968 549,20	f 280 732,78	f 333 453,—
<i>Overige belastingen.</i>					
Grondbelasting.	f 17 801 412,22	f 18 273 104,44	f 18 746 166,91	f 19 261 191,44	f 19 749 199,55
Personeele belasting.	22 986 707,15 ⁵	23 428 478,87	24 580 207,50	25 366 444,71	25 960 975,07
Inkomstenbelasting	117 211 870,96	93 499 627,60	78 835 034,70	83 285 631,87	85 533 973,40 ⁵
Dividend- en tantiëmebelasting.	18 426 870,62	17 520 115,95	15 118 556,78	18 035 425,96	18 881 885,89
Vermogensbelasting (*)	12 040 440,03	11 582 700,70 ⁵	11 643 789,17	12 178 679,14	12 845 539,05 ⁵
Accijns op suiker.	40 481 525,25 ⁵	40 327 374,58	38 155 246,36	42 351 870,35	43 799 768,50
Accijns op wijn	d) 2 462 336,02	2 031 383,57	2 339 454,96	2 522 486,88	2 841 855,89
" " binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd	59 465 207,44	50 984 214,08 ⁵	48 718 792,84	47 369 814,93	46 375 623,50
" " zout	1 494 118,45 ⁵	1 423 256,61	1 704 107,37	2 033 355,72	2 078 641,41
" " bier.	4 759 885,80	5 142 847,85	f) 8 987 070,67	12 555 699,09	12 646 339,41
" " geslacht	9 930 021,02	10 289 513,49	9 588 605,30	9 896 892,13	9 686 476,30
" " tabak	7 854 305,49	16 221 109,96	16 530 126,96	g) 18 894 630,78	22 514 803,24
Belasting op speelkaarten	76 049,91	88 793,33	107 046,26	97 170,33	49 955,91
" " rijwielen.	—	—	5 270 214,—	6 481 737,—	i) 4 616 755,50
Zegelrechten (*)	17 311 332 70 ⁵	17 355 737,41	18 777 447,45	24 455 261,43	25 120 826,28
Registratierechten (*)	18 830 188,41	18 693 250,22	23 217 919,26 ⁵	22 263 359,06	21 292 363,03
Rechten van successie en van overgang bij overlijden (*)	51 226 461,56 ⁵	49 294 386,33 ⁵	48 440 189,73	45 143 993,81	47 709 215,20
Rechten op den invoer.	38 589 712,70	35 279 510,60	35 765 421,69 ⁵	l) 44 520 896,48	57 244 044,08
Waarborg der gouden en zilveren werken. .	949 599,39 ⁵	920 107,60	939 743,63	996 230,36	908 762,61
Statistiekrecht.	3 259 556,03	3 369 961,10	4 111 595,05	4 193 350,35	4 140 136,74
	f 445 157 601,23	f 415 725 474,30 ⁵	f 411 576 736,60	f 441 904 121,82	f 463 997 140,57
Domeinen	2 691 064,39	3 195 254,58 ⁵	5 096 956,84 ⁵	3 917 155,35 ⁵	4 605 039,83
Opbrengst der Staatsloterij	661 360,80 ⁵	666 225,14 ⁵	662 502,98 ⁵	657 336,87	656 307,40
Opbrengst der uitgegeven akten voor de jacht en visscherij, van consenten voor de kust- visscherij en van vergunningen, bedoeld in de Vogelwet van 1912	278 742,25	256 047,81	267 432,75	266 411,70	256 427,10
Loodsgelden.	2 994 454,55 ⁵	2 947 141,58	3 681 276,34	4 090 614,34	5 066 540,80
Recht op de mijnen.	467 227,40	652 120,78	737 225,19	m) 392 643,95	—
Algemeen totaal	f 452 250 450,63	f 423 442 264,20 ⁵	f 422 022 130,71	f 451 228 284,03 ⁵	f 474 581 455,70

*) Onder het bedrag der rechten is dat der opcenten begrepen, behalve die, welke worden geheven ten behoeve van het Leeningfonds 1914.

over de dienstjaren 1922 tot en met 1931.

Dienst 1927.	Dienst 1928.	Dienst 1929.	Dienst 1930.	Dienst 1931. (Voorloopig.)	TOELICHTINGEN.
—	—	—	f 218,37	—	a) De opbrengst der grondbelasting betreft een vierde van de hoofdsom dezer belasting. De overige drie vierden worden met ingang van 1 Januari 1931 uitgekeerd aan de gemeenten (wet van 15 Juli 1929, <i>Staatsblad</i> n°. 388).
f 20 349 426,56 28 474 390,10 93 113 461,46 19 451 721,41 13 437 109,67 44 378 429,12 2 709 203,49	f 20 910 959,97 b) 26 289 614,05 c) 85 715 872,09 18 178 297,64 14 148 491,29 47 655 237,92 2 689 496,81	f 21 502 443,86 27 942 781,57 87 091 531,62 22 378 045,29 15 128 960,51 48 627 258,51 2 659 367,53	f 21 998 449,04 29 838 509,35 90 145 293,81 20 238 694,94 15 276 186,25 53 136 991,95 2 581 142,23	f a) 5 643 500,— b) 2 744 175,25 85 185 933,— 18 738 285,39 14 505 438,— 52 628 685,13 2 308 966,08	b) De belasting is met ingang van 1 Januari 1928 verlaagd bij de wet van 28 December 1926 (<i>Staatsblad</i> n°. 432) en wordt met ingang van het belastingjaar 1931 geheven ten bate van de gemeenten (wet van 15 Juli 1929, <i>Staatsblad</i> n°. 388). Het nog ontvangen bedrag in 1931 betreft vroegere belastingjaren.
46 065 813,51 2 130 869,39 13 454 772,37 10 335 425,25 22 767 180,20	44 999 027,04 1 974 177,— 14 668 791,38 10 981 717,12 23 206 934,18	e) 35 491 132,45 1 979 773,23 14 968 124,17 12 386 847,57 26 458 652,18	36 827 662,86 2 156 100,38 15 634 617,91 11 345 391,67 28 818 611,17 ⁵	37 835 584,65 2 098 338,46 14 429 988,57 8 570 123,32 29 134 496,94	c) Het tarief van de inkomstenbelasting is verlaagd bij de wet van 15 Maart 1928 (<i>Staatsblad</i> n°. 62).
h) —	—	—	—	—	d) Verhoogd met ingang van 1 Mei 1922 (wetten van 15 Maart 1922 <i>Staatsblad</i> n°. 123 en van 12 April 1922, <i>Staatsblad</i> n°. 186).
i) 2 702 385,60 26 678 550,19 23 099 435,52	i) 619 063,70 27 435 429,85 27 208 926,35	i) — 27 904 783,26 33 971 560,60	— 25 738 852,47 23 031 384,56	— 22 524 323,55 14 557 815,85	e) Verlaagd bij de wet van 7 Februari 1929 (<i>Staatsblad</i> n°. 37) en verhoogd bij de wet van 29 Januari 1931 (<i>Staatsblad</i> n°. 25).
k) 47 288 466,84 58 718 952,41 991 812,86 4 359 078,78 ⁵	k) 39 471 750,48 62 866 141,81 1 064 864,26 4 564 742,09	50 410 123,18 67 370 195,25 1 078 691,68 4 655 259,33	43 945 370,82 67 126 122,13 1 081 301,60 4 029 945,13	46 990 437,09 64 151 248,27 888 914,96 3 124 578,26	f) De accijns op bier is verhoogd bij de wet van 3 Mei 1924 (<i>Staatsblad</i> n°. 227) met ingang van 1 April 1924.
f 480 506 484,73 ⁵ 4 494 718,51 ⁵ 655 864,44	f 474 649 535,03 4 742 860,87 656 305,30	f 502 005 531,79 4 210 346,56 653 836,57	f 492 950 628,27 ⁵ 4 494 724,01 ⁵ 653 913,86	f 426 060 832,77 4 401 387,17 655 738,40	g) De accijns op tabak is verhoogd met ingang van 1 Januari 1925 (wet van 20 December 1924, <i>Staatsblad</i> n°. 556).
252 468,16 5 070 426,11 —	260 169,91 5 014 024,05 —	256 351,19 5 164 991,41 —	268 582,30 4 907 457,97 —	260 794,16 4 317 023,— —	h) Bij de wet van 27 December 1926 (<i>Staatsblad</i> n°. 414) vanaf 1 April 1927 ingetrokken. De opbrengst tot dien datum is niet opgenomen, omdat de teruggaven wegens niet gebruikte spellen de ontvangsten overtroffen.
f 490 979 961,96	f 485 322 895,16	f 512 291 057,52	f 503 275 306,42	f 435 695 775,50	i) Volgens art. 39 der wet van 30 December 1926 (<i>Staatsblad</i> n°. 464) behoort 30 pct. van de opbrengst der rijwielbelasting over 1926 60 pct. van die opbrengst over 1927 en 90 pct. van die over 1928 tot de inkomsten van het Wegenfonds. De opbrengst over de volgende jaren is geheel voor het Wegenfonds bestemd.
					k) Verlaagd ingevolge de wet van 28 December 1926 (<i>Staatsblad</i> n°. 429) welke in werking treedt op 1 Januari 1927 en eerst na September 1927 haar invloed doet gevoelen in verband met de wijze van invordering van dit middel.
					l) Op 1 Juli 1925 is de nieuwe Tariefwet in werking getreden (wet van 20 December 1924, <i>Staatsblad</i> n°. 568).
					m) Zie voor de met 1 April 1920 in werking getreden regeling van het mijnrecht, de wet van 26 Maart 1920 (<i>Staatsblad</i> n°. 157). De heffing is vanaf 1 April 1925 tijdelijk geschorst ingevolge de wet van 23 Juni 1925 (<i>Staatsblad</i> n°. 244). Deze tijdelijke schorsing is ingetrokken ingevolge de wet van 29 December 1928 (<i>Staatsblad</i> n°. 524). Krachtens artikel 5 dier wet wordt de zuivere opbrengst van het mijnrecht aan de gemeenten uitgekeerd.

Saldo-tegoed der postrekeningen van Rijkscomptabelen f	22 205 961,72
Saldo-tegoed van het Rijk bij de Nederlandsche Bank ...	16 288 959,93
Saldo-tegoed van het Rijk bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	995 945,28
Vordering op het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen, in rekening-courant	1 373 474,12
Vordering op de Staatsmijnen, in rekening-courant ...	11 163 499,98
Vordering op het Staatsvisschershavenbedrijf, in rekening-courant	140 784,47
Vordering op het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij, in rekening-courant	127 671,85
Vorderingen op andere instellingen, in rekening-courant	3 741 033,75
	f 442 662 857,81
	f 134 684 105,72

Uit het vorenstaande blijkt, dat op genoemden datum ten behoeve van 's Rijks huishouding rond f 135 miljoen vlottende schuld was aangegaan, met inbegrip van f 64 miljoen wegens kasgeldleeningen aan gemeenten verstrekt, doch ongeacht de verplichting van de schatkist tegenover het Leeningfonds 1914 uit hoofde van het in 's Rijks kas berustende saldo van dat fonds.

De Minister van Financiën,
DE GEER.

indexcijfer, en zonder de belangen die hier behartiging verdienen uit het oog te verliezen, oirbaar zullen blijken.

Ten slotte veroorlooft de ondergeteekende zich nog eenige mededeelingen te doen omtrent den stand der kas.

De kaspositie was op 15 September jl. als volgt:

Verplichtingen:

Schatkistbiljetten in omloop	f 299 757 000,—
Schatkistpromessen in omloop	162 530 000,—
Uitstaand schatkistpapier	f 462 287 000,—
Zilverbons in omloop	1 722 240,50
Schuld op ult. Augustus jl. aan de gemeenten, wegens aan haar uit te keeren hoofdsom der personeele belasting, aandeel in de hoofdsom der grondbelasting en der gemeentefondsbelasting, alsmede opcenten op die belastingen en op de vermogensbelasting	5 772 338,73
Schuld aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, in rekening-courant	14 112 844,64
Schuld aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, in rekening-courant ...	82 591 419,69
Schuld aan de Rijksverzekeringsbank, in rekening-courant	8 004 300,—
Schuld aan het Staatsmuntbedrijf, in rekening-courant	287 856,22
Schuld aan Kamers van Koophandel, Werklozenkassen en andere instellingen	2 568 963,75
	f 577 346 963,53

Vorderingen:

Vordering in rekening-courant op:

Nederlandsch-Indië	f 252 700 860,94
Suriname	12 983 589,21
Curaçao	7 769 540,06

Voorschot op ult. Augustus jl. aan de gemeenten verstrekt, op voor haar door de Rijksadministratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomstenbelasting

3 862 665,22

Kasvordering op het buitenland:

a. Duitschland:

Krediet B ... f 91 532 277,22

b. Polen (kleding en relief-

krediet) 1 898 466,06

c. Oostenrijk

(levensmidde-

len en relief-

krediet) 15 878 128,—

109 308 871,28